

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σπουδάστρια Ε. Σταυρίδου

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1.ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις είναι η εργασία η οποία θα ασχοληθούμε παρακάτω .Θα αναφερθούμε στις επτά πηγές του εισοδήματος και θα αναλύσουμε σε έκταση την πηγή του εισοδήματος που προέρχεται από γεωργικές επιχειρήσεις θα δώσουμε επίσης παράδειγμα σχετικό με το θέμα μας.

2. ΟΙ ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Το εισόδημα το διακρίνουμε σε καθαρό και ακαθάριστο εισόδημα. Ακαθάριστο είναι το εισόδημα που αποκτήθηκε χωρίς να έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες που χρειάστηκαν για την παραγωγή του, ενώ καθαρό εισόδημα είναι το εισόδημα που προκύπτει εάν από το ακαθάριστο εισόδημα αφαιρέσουμε τις δαπάνες που χρειάστηκαν να γίνουν για την παραγωγή του. Τέτοιες δαπάνες είναι οι αποσβέσεις, οι επισκευές , τα έξοδα διαχείρισης κ.λ.π.

Το εισόδημα ανάλογα με την πηγή που προέρχεται διακρίνεται σε :

- A) Εισόδημα από ακίνητα με άμεση κτήση
- B) Εισόδημα από ακίνητα με έμμεση κτήση
- Γ) Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- Δ) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- E) Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
- Z) Εισόδημα από ελεύθερα επαγγέλματα

Η διάκριση του εισοδήματος σε κατηγορίες είναι σημαντική προκειμένου κάθε κατηγορία να έχει ιδιαίτερη φορολογική μεταχείριση.

Τα τρία πρώτα εισοδήματα προέρχονται από το κεφάλαιο τα δύο επόμενα προέρχονται από την συνεργασία εργασίας και κεφαλαίου ενώ τα δύο τελευταία προέρχονται από την προσωπική εργασία

2.1. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ (με άμεση κτήση)

Στην περίπτωση του εισοδήματος από ακίνητα με άμεση κτήση υπάρχει εκμίσθωση των οικοδομών ή άλλων ακινήτων όπως καταστημάτων , κατοικιών, αιθουσών θεάτρων κινηματογράφων φροντιστηρίων οικοτροφείων ξενοδοχείων κλινικών , διάφορων επιφανειών κ.α. που ο εκμισθωτής εισπράττει μίσθωμα (ενοίκιο) ή

αποζημίωση για αυτό . Σε αυτή την περίπτωση το εισόδημα είναι πραγματικό και έχει συμφωνηθεί μεταξύ μισθωτή και εκμισθωτή και πρέπει να είναι ανάλογο προς τη μισθωτική αξία του ακινήτου.

2.2. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ (με έμμεση κτήση)

Στην περίπτωση του εισοδήματος από ακίνητα με έμμεση κτήση έχουμε ιδιοκατοίκηση ή ιδιοχρησιμοποίηση του ακινήτου και το εισόδημα είναι τεκμαρτό δηλαδή υπολογιστικό. Η φορολογία του τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιοκατοίκηση των οικοδομών επιβάλλεται για να υπάρχει φορολογική δικαιοσύνη και ισότητα.

2.3. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ

Εισόδημα από κινητές αξίες είναι το εισόδημα που αποκτά ο δικαιούχος κάθε οικονομικό έτος στις εξής περιπτώσεις:

Α) Από μερίσματα και τόκους, από ιδρυτικούς τίτλους και μετοχές των Ελληνικών ανώνυμων εταιρειών όπως και από κερδομερίσματα των Ελληνικών ασφαλιστικών εταιρειών.

Β) Οι τόκοι από χρεόγραφα και ομολογίες του Ελληνικού Δημοσίου γενικά ή των ημεδαπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή των Ελληνικών επιχειρήσεων κάθε φύσεως.

Γ) Οι αμοιβές και τα ποσοστά των διοικητικών συμβούλων των Α.Ε. όπως , και των διευθυντών και διαχειριστών τους, εφόσον καταβάλλονται επιπλέον από το μισθό.

Δ) Τα μερίσματα και οι τόκοι των περιπτώσεων Α,Β,Γ, αλλά από τίτλους αλλοδαπής προέλευσης π.χ. αλλοδαπών Α.Ε.

Ε) Οι τόκοι κάθε φύσεως που δεν ανήκουν στις περιπτώσεις Α,Β,Γ,Δ. π.χ. τόκοι συμβατικοί ή νόμιμοι.

ΣΤ) Από κέρδη ανώνυμων εταιρειών που διανέμονται με τη μορφή μετρητών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό τους.

Ζ) Από την υπεραπόδοση επενδύσεων των μαθηματικών αποθεμάτων που σχηματίζονται με τις διατάξεις του ν.δ. 400/1970 (ΦΕΚ 22 Α΄) για ασφαλίσεις ζωής.

Η) Από κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων.

Εισόδημα επίσης από κινητές αξίες θεωρείται:

- 1) Το ποσό που λαμβάνουν οι κάτοχοι ιδρυτικών τίτλων ανώνυμης εταιρείας, κατά την εξαγορά τους από αυτή.
- 2) Το κέρδος που διανέμεται στους μετόχους στην περίπτωση διάλυσης ημεδαπής Α.Ε.
- 3) Οι τόκοι συναλλαγματικών και γραμματίων με εξαίρεση αυτά που ο δικαιούχος τους είναι έμπορος και προέρχονται από εμπορικές συναλλαγές ή προέρχονται από τις μεταξύ εμπόρων πωλήσεις εμπορευμάτων.
- 4) Κάθε δάνειο που συνομολογείται μεταξύ ιδιωτών ή παρέχεται από εταιρεία προς τα μέλη της ή τρίτους
- 5) Το ποσό που διανέμεται στους μετόχους από τα αποθεματικά των Α.Ε.

2.4.ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται, προέρχεται από ατομικές ή εταιρικές επιχειρήσεις, εμπορικές βιοτεχνικές ή βιομηχανικές ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος που δεν υπάγεται στα ελεύθερα επαγγέλματα

Επίσης εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι :

- 1) Τα κέρδη από παρεπόμενες εργασίες που ενεργούνται από την επιχείρηση παράλληλα με τον κύριο σκοπό της π.χ. κέρδη από την πώληση παλιών μηχανημάτων.
- 2) Το κέρδος από την άσκηση επιχείρησης αγοροπωλησίας ακινήτων γενικά, εκτός από τις τεχνικές επιχειρήσεις των οποίων το κέρδος βρίσκεται με ειδικό τρόπο.
- 3) Ο μισθός ή οποιαδήποτε άλλη φύσης απολαβή του εταίρου από την εταιρεία περιορισμένης ευθύνης στην οποία συμμετέχει.
- 4) Η ωφέλεια που προέρχεται από οργανωμένη επιχείρηση πώλησης οικοπέδων ή αγροτεμαχίων τα οποία προέρχονται από εδαφικές εκτάσεις της επιχείρησης, οι οποίες είναι εντός ή εκτός σχεδίου πόλεως, δήμου ή κοινότητας και οι οποίες έχουν καταταμηθεί ή ρυμοτομηθεί.
- 5) Ο μισθός που καταβάλλεται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας, που είναι ασφαλισμένα στο Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων ή στο Ταμείο Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ελλάδος ή σε κάθε άλλη περίπτωση,

εφόσον κατά το χρόνο της παροχής της εξαρτημένης εργασίας συμμετέχουν με ποσοστό πάνω από τρία τοις εκατό 3% στο κεφάλαιο της Α.Ε.

- 6) Τα ποσά που καταβάλλονται με τη μορφή μερισμάτων ή αμοιβών στα μέλη συνεταιρισμού ο οποίος έχει συσταθεί με τον νόμο 602.

2.5. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που προκύπτει κάθε οικονομικό ή γεωργικό έτος από την εκμετάλλευση γεωργικών επιχειρήσεων κάθε μορφής και είδους π.χ. κτηνοτροφικές, μελισσοκομικές, αλιευτικές, δασικές, πτηνοτροφικές κ.λ.π.

2.6. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες είναι το εισόδημα που αποκτούν οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι κάθε οικονομικό έτος από ημερομίσθια, μισθούς, συντάξεις, επιδόματα κ.λ.π.

2.7. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Εισόδημα από ελεύθερα επαγγέλματα είναι οι αμοιβές από την άσκηση οποιουδήποτε από τα παρακάτω επαγγέλματα:

Δικηγόρου, Συμβολαιογράφου, Δικολάβου, Μηχανικού Αρχιτέκτονα, Βιολόγου, Ψυχολόγου, Κοινωνιολόγου, Μαίας, Ιατρού, Οδοντίατρου, Φυσιοθεραπευτή, Κτηνιάτρου, Χημικού, Τοπογράφου, Σχεδιαστή, Γεωπόνου, Γεωλόγου, Ωκεανογράφου, Δασολόγου, Δικαστικού Επιμελητή, άμισθου, Υποθηκοφύλακα, Συγγραφέα, Δημοσιογράφου, Ξεναγού, Μεταφραστή, Διερμηνέα, Καθηγητού ή Δασκάλου, Καλλιτέχνη Γλύπτη ή Ζωγράφου ή Χαράκτη, ή Σκιτσογράφου, Ηθοποιού, Μουσουργού, ή Εκτελεστή Μουσικών Έργων, Καλλιτεχνών των κέντρων διασκέδασης, Χορογράφου, Χορευτή, Σκηνογράφου, Σκηνοθέτη, Διακοσμητή, Ενδυματολόγου, Εμπειρογνώμονα, Λογιστή ή Φοροτεχνικού, Οικονομολόγου, Συμβούλου Επιχειρήσεων, Αναλυτή – Προγραμματιστή και Ερευνητή κ.λ.π.

3. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Όπως έχουμε πει θα αναλύσουμε περισσότερο από τις επτά πηγές του εισοδήματος τα εισοδήματα που προέρχονται από τις γεωργικές επιχειρήσεις .

Η γεωργική εκμετάλλευση είναι η βασική μονάδα παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, δηλαδή των προϊόντων που παράγονται από το φυτά και τα ζώα, που εκμεταλλεύεται ο άνθρωπος. Η γεωργική εκμετάλλευση στη χώρα μας αποτελείται από διάφορες καλλιέργειες φυτών ή εκτροφές ζώων , τους λεγόμενους κλάδους παραγωγής, όπως είναι τα διάφορα είδη καρποφόρων δέντρων, αμπέλια, ετήσιες καλλιέργειες (σιτηρά, μπαμπάκι, καπνός), οι αγελάδες κ.τ.λ. Ο αντικειμενικός σκοπός της γεωργικής εκμετάλλευσης είναι η παραγωγή προϊόντων που θα δώσουν το μεγαλύτερο δυνατό οικονομικό αποτέλεσμα (κέρδος) για το γεωργό, ώστε να μπορέσει να ζήσει αυτός και η οικογένεια του .

Όπως είπαμε , κάθε γεωργική εκμετάλλευση έχει στη διάθεσής της ορισμένους συντελεστές παραγωγής σε διάφορες ποσότητες , με τη βοήθεια των οποίων και με τις γνώσεις του γεωργού παράγει τα διάφορα προϊόντα . Ο γεωργός ή ο κτηνοτρόφος, που διευθύνει μία μονάδα γεωργικής εκμετάλλευσης, είναι ο φορέας των τεχνικών γνώσεων και της επιχειρηματικής ικανότητας και επομένως, η παρουσία του στην εκμετάλλευση είναι απαραίτητη, όπως σε κάθε άλλη επιχείρηση ή επάγγελμα.. Αυτός συνδυάζει το φυσικό περιβάλλον με τους διαθέσιμους συντελεστές παραγωγής και με τις γνώσεις που διαθέτει, ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα και παράγει τα γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα με σκοπό , εκτός από τη διατροφή και την κάλυψη των αναγκών της οικογένειάς του τον εφοδιασμό της αγοράς και την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής οικονομικής ωφέλειας για την εκμετάλλευση, ώστε να πληρωθούν οι διάφοροι συντελεστές παραγωγής και αυτός ο ίδιος.

Η αγροτική εκμετάλλευση λοιπόν είναι ένα σύνολο από κλάδους παραγωγής, που έχουν σκοπό την παραγωγή προϊόντων για εμπορία και αυτοκατανάλωση και την επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος. Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι αντικειμενικός σκοπός της γεωργικής εκμετάλλευσης, δεν είναι μόνο η παραγωγή προϊόντων, αλλά και η επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος . Επομένως η δραστηριότητα της εκμετάλλευσης πρέπει να ακολουθεί τις αρχές της οικονομίας οι δε επιλογές της πρέπει να βασίζονται τόσο σε τεχνικά όσο και σε οικονομικά κριτήρια.

Στη γεωργία , συντελεστές παραγωγής χαρακτηρίζονται το έδαφος, η εργασία, το κεφάλαιο (με τις διάφορες μορφές του) και η επιχειρηματική ικανότητα του γεωργού.

Στο συντελεστή έδαφος συνυπάρχει πάντα και ο φυσικός παράγοντας, όπως είναι το κλίμα και γενικά το φυσικό περιβάλλον, με το οποίο είναι στενά συνδεδεμένη η γη .

Οι συντελεστές παραγωγής λοιπόν είναι οικονομικά αγαθά, τα οποία με βάση μια ορισμένη τεχνική ή διαδικασία μετατρέπονται ή δίνουν άλλα χρήσιμα για τον άνθρωπο αγαθά, που ονομάζουμε προϊόντα.

Κάθε γεωργική εκμετάλλευση έχει στη διάθεση της ορισμένες ποσότητες συντελεστών παραγωγής (γη, σπόροι, λιπάσματα, νερό), με τον συνδυασμό των οποίων παράγει διάφορα προϊόντα (σιτάρι, φρούτα, μπαμπάκι κ.τ.λ.) Κοινό χαρακτηριστικό όλων των συντελεστών παραγωγής είναι ότι βρίσκονται σε σχετική στενότητα (σπανιότητα), αφού η προσφορά τους είναι μικρότερη από τη ζήτηση. Δηλαδή ο γεωργός δεν μπορεί να έχει πάντα στη διάθεσή του απεριόριστες ποσότητες συντελεστών ή όσες ποσότητες θέλει , σε κανονικές τιμές.

Υπάρχουν συντελεστές παραγωγής που χρησιμοποιούνται μία μόνο φορά στην παραγωγή και καταναλώνονται, π.χ. σπόροι, λιπάσματα, κ.τ.λ. ενώ υπάρχουν άλλοι που χρησιμοποιούνται για μια σειρά ετών, π.χ. μηχανήματα, κτίρια , έγγειες ετήσιες υπηρεσίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην παραγωγή χωρίς αυτοί να καταναλώνονται ή αχρηστεύονται παρά μόνο μετά την πάροδο πολλών ετών, όσο διαρκεί η παραγωγική τους ζωή.

3.1. Χαρακτηριστικά της ελληνικής γεωργικής εκμετάλλευσης

Ο βασικός τύπος της ελληνικής γεωργικής εκμετάλλευσης χαρακτηρίζεται από το μικρό μέγεθος ,τον πολυτεμαχισμό, την πολυκαλλιέργεια και την οικογενειακή μορφή της.

Μέγεθος: Η έκταση σε στρέμματα της γεωργικής εκμετάλλευσης, σε σύγκριση με άλλες χώρες είναι πολύ μικρή. Η μέση έκταση σήμερα πλησιάζει τα 40 στρέμματα γεωργικής γης, αλλά κυμαίνεται σε πολύ μεγάλα όρια. Υπάρχουν εκμεταλλεύσεις με 10 ή λιγότερα στρέμματα, υπάρχουν όμως και με 200 ή 300 στρέμματα. Πάντως στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι κάτω των 60 στρεμμάτων . Επίσης στις εκτροφές των ζώων επικρατεί το μικρό μέγεθος (π.χ. κοπάδια των 100 προβάτων, 3-5 αγελάδες, κ.τ.λ.)

Πολυτεμαχισμός: Ελάχιστες εκμεταλλεύσεις στη χώρα μας είναι συγκεντρωμένες σε ένα αγροτεμάχιο. Η πλειονότητα τους αποτελείται από πολλά τεμάχια, απομακρυσμένα μεταξύ τους που μπορεί να φτάνουν και τα 40, με μικρή έκταση το καθένα. Ο μέσος όρος των αγροτεμαχίων, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή ,

είναι 6 αγροτεμάχια ανά εκμετάλλευση. Ο πολυτεμαχισμός αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα για τη γεωργία μας, γιατί εμποδίζει την εκτέλεση έργων ή τη καθιστά πολύ δαπανηρή, αυξάνει το χρόνο μετακινήσεων των εργαζομένων και των μηχανημάτων στα διάφορα αγροτεμάχια, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος παραγωγής.

Πολυκαλλιέργεια: Ένα από τα χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας μας είναι η πολυκαλλιέργεια, δηλαδή η ταυτόχρονη ύπαρξη πολλών κλάδων παραγωγής μέσα στην εκμετάλλευση, π.χ. δενδροκομία, κτηνοτροφικά φυτά, αγελαδοτροφία κ.τ.λ. Εκμεταλλεύσεις με ένα μόνο κλάδο έχουμε σε ορισμένους τομείς, όπως στην πτηνοτροφία, χοιροτροφία, ανθοκομία και λοιπές επιχειρηματικής μορφής επιχειρήσεις.

Οικογενειακή μορφή: Η συνηθισμένη γεωργική εκμετάλλευση παράγει προϊόντα που προορίζονται τόσο για την αγορά όσο και για αυτοκατανάλωση και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών της σε εργασία από τα μέλη της γεωργικής οικογένειας. Ο τύπος αυτός χαρακτηρίζεται ως οικογενειακής μορφής γεωργική εκμετάλλευση. Υπάρχουν όμως και εκμεταλλεύσεις μεγάλου μεγέθους, που παράγουν μόνο για την αγορά και καλύπτουν τις ανάγκες τους σε εργασία με ξένα εργατικά χέρια. Αυτές οι εκμεταλλεύσεις χαρακτηρίζονται ως επιχειρηματικής μορφής, για αυτό λέγονται πολλές φορές και γεωργικές επιχειρήσεις.

3.2. Κοστολόγηση των αγροτικών προϊόντων

Κοστολόγηση είναι το σύνολο των εργασιών που αποβλέπουν στο να κατατάξουν, να καταγράψουν και να επιμερίσουν κατάλληλα τις δαπάνες, ώστε να προσδιοριστεί το κόστος ενός προϊόντος μιας παραγωγικής διαδικασίας ή μιας υπηρεσίας. Από το γενικό αυτό ορισμό προκύπτει ότι, προκειμένου για τη γεωργία, κοστολόγηση είναι η εργασία που γίνεται για να προσδιοριστεί το κόστος της παραγωγής ενός γεωργικού ή κτηνοτροφικού προϊόντος, π.χ. καπνού, σταφυλιών κρέατος κ.τ.λ. που παράγεται από τη γεωργική εκμετάλλευση ή τη μονάδα παραγωγής. Σκοπός δηλαδή της κοστολόγησης είναι να δώσει στους αρμόδιους φορείς, (γεωργούς, συνεταιρισμούς, καταναλωτές, κράτος), τις απαραίτητες πληροφορίες που έχουν σχέση με το κόστος των προϊόντων.

Όπως θα δούμε το εισόδημα του γεωργού είναι συνάρτηση δύο παραγόντων: Του κόστους παραγωγής και της τιμής πώλησης των προϊόντων του. Επομένως ο παραγωγός θα πρέπει να ξέρει τι του κοστίζει αυτό που παράγει και προσφέρει στην

αγορά. Ανάλογα με την τιμή που παίρνει ο παραγωγός για τα προϊόντα του έχει ορισμένες εισπράξεις τις οποίες χρησιμοποιεί για να πληρώσει τα έξοδα που έκανε για την παραγωγή του, δηλαδή για την αμοιβή των συντελεστών παραγωγής και ότι απομείνει για τη συντήρηση και τα λοιπά έξοδα διαβίωσης της οικογένειάς του. Επομένως, όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή των προϊόντων σε σχέση με το κόστος ανά μονάδα, για ορισμένη παραγωγή, τόσο το εισόδημα του γεωργού θα είναι μεγαλύτερο. Αντίθετα αν η τιμή του προϊόντος είναι ίση ή μικρότερη από το κόστος παραγωγής του, τότε ο γεωργός έχει οικονομικό αποτέλεσμα μηδέν ή αρνητικό, αντίστοιχα. Το αρνητικό αποτέλεσμα σημαίνει ζημιά για το γεωργό και αν αυτή συνεχίζεται επί σειρά ετών τότε δε συμφέρει να ασχολείται με τη δουλειά αυτή και η γεωργική εκμετάλλευση θα πρέπει να εγκαταλείπεται.

Από την πρώτη ματιά θα έλεγε κανείς ότι η γνώση του ακριβούς κόστους παραγωγής αποβλέπει στον καθορισμό ικανοποιητικής τιμής πώλησης του προϊόντος. Αυτό όμως είναι μερικά αληθινό, γιατί τα γεωργικά προϊόντα δεν πουλιούνται πάντα με βάση το κόστος τους, όπως τα βιομηχανικά. Η κοστολόγηση έχει ευρύτερη αποστολή να διαφωτίζει, όχι μόνο την όλη διαχείριση στη γεωργική εκμετάλλευση αλλά και την τιμολογιακή πολιτική του κράτους, που φροντίζει να στηρίζει με την αγροτική πολιτική του το γεωργικό τομέα.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η γνώση του κόστους παραγωγής, με την κοστολόγηση, έχει σημασία, τόσο για τον ίδιο τον γεωργό όσο και για το κράτος, καθώς επίσης και για τους καταναλωτές, που θα αγοράσουν τα αγροτικά προϊόντα.

- Για το γεωργό έχει σημασία, γιατί αν έχει μεγάλο κόστος σε μία καλλιέργεια, θα προσπαθήσει να μειώσει κάποιες δαπάνες ή να επιλέξει άλλες καλλιέργειες ή εκτροφές ζώων πιο αποδοτικές ή να αυξήσει την ποσότητα των προϊόντων με τους ίδιους συντελεστές και καλύτερη τεχνική ή να βελτιώσει την ποιότητα για να πετύχει καλύτερες τιμές, ή με συνδυασμό των παραπάνω να βελτιώσει το εισόδημα του.

Επίσης γνωρίζοντας το κόστος θα μπορέσει να κάνει σύγκριση μεταξύ δύο άλλων ή περισσότερων τρόπων παραγωγής και επιλογή του λιγότερο δαπανηρού, π.χ. αν συμφέρει το όργωμα με ζώα ή με ελκυστήρα, οι καλλιεργητικές εργασίες με χειρωνακτική εργασία ή με χρήση μηχανών και από ποιόν όγκο παραγωγής και πάνω πλεονεκτεί κάθε τρόπος παραγωγής κ.τ.λ.

Πολλές άλλες αποφάσεις του γεωργού θα είναι σωστότερες, όταν στηρίζονται σε ορθές πληροφορίες, σχετικά με τα στοιχεία του κόστους.

Συχνά, μολονότι το κόστος μιας γεωργικής εκμετάλλευσης θεωρείται χαμηλό, ωστόσο είναι ψηλότερο από των ανταγωνιστών της, δηλαδή αυτών που παράγουν τα ίδια προϊόντα. Αυτό σημαίνει ότι η διάρθρωση και η διαχείριση είναι ελαττωματική και χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την αναμόρφωση και την πιο αποδοτική λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Τέλος, η γνώση του κόστους παραγωγής και του χρόνου που απαιτείται να γίνει κάθε επιμέρους δαπάνη, βοηθάει στον προσδιορισμό των ποσοτικών και χρονικών αναγκών της γεωργικής εκμετάλλευσης σε χρήμα, για να πάρει ο γεωργός δάνειο από την Αγροτική Τράπεζα, την κατάλληλη εποχή .

Εκτός όμως από τη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει η κοστολόγηση στη λήψη αποφάσεων , ένα αποτελεσματικό σύστημα κοστολόγησης είναι απαραίτητο για τον έλεγχο της πορείας και τον προγραμματισμό, σε μια σύγχρονη αγροτική εκμετάλλευση.

-Για τον καταναλωτή, από την άλλη μεριά, το κόστος παραγωγής έχει σημασία, γιατί όταν τα προϊόντα διατροφής παράγονται σε χαμηλό κόστος, θα πουλιούνται στην αγορά φθηνότερα, ώστε να μπορούν να τα αγοράσουν στις αναγκαίες ποσότητες και σε προσιτές τιμές και αυτοί που έχουν χαμηλά εισοδήματα (εργάτες, μικροϋπάλληλοι, χαμηλόμισθοι).

-Το κράτος, τέλος, ενδιαφέρεται για την ευημερία των πολιτών του που είναι, κατά ένα ποσοστό, συνάρτηση της καλής διατροφής, της διαβίωσης και της υγείας τους.

Η ευημερία μεγιστοποιείται, όταν όλοι οι πολίτες προμηθεύονται τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προτιμούν και στις ποσότητες που επιθυμούν, στο μικρότερο δυνατό κόστος.

Από την άλλη μεριά, σε περιπτώσεις που το κόστος παραγωγής είναι ψηλό, το κράτος παρεμβαίνει με διάφορα μέτρα πολιτικής τιμών , τέτοια ώστε να βελτιώσει την οικονομική θέση των γεωργών και συγχρόνως να μην επιβαρύνεται η κατανάλωση με πολύ ψηλές τιμές των προϊόντων.

Επίσης, όταν η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων είναι μικρή, δηλαδή η τιμή των προϊόντων μας σε σχέση με παρόμοια προϊόντα που προσφέρουν οι ανταγωνιστές μας στη διεθνή αγορά είναι μεγαλύτερη (λόγω ψηλότερου κόστους), το κράτος παρέχει κίνητρα στις εξαγωγές μας, ώστε να καταστήσει τα προϊόντα μας ανταγωνιστικά.

Εξάλλου, από τη γνώση του κόστους των γεωργικών , το κράτος μπορεί να καθορίσει ένα σύστημα ζωνών καλλιέργειας, που θα βασίζεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής.

Το κράτος μπορεί, επιπλέον, να ασκήσει τιμολογιακή πολιτική και αγορανομικό έλεγχο των τιμών των προϊόντων στην αγορά. Η σωστή τιμολογιακή πολιτική ισχύει περισσότερο για τα βιομηχανικά προϊόντα ή όπου μπορούμε να επηρεάσουμε άμεσα την τιμή, δε ισχύει όμως στις περιπτώσεις που την παραγωγή ρυθμίζουν μονοπώλια ή τραστ ή όταν η τιμή διαμορφώνεται σε διεθνή επίπεδα, όπως συμβαίνει με τα σιτηρά, μπαμπάκι, καφέ κ.α. προϊόντα.

Ειδικότερα σκοπός αυτής της έρευνας είναι η παρουσίαση του μέσου κόστους παραγωγής και των οικονομικών αποτελεσμάτων, των σπουδαιότερων γεωργικών μας προϊόντων επί σειρά ετών της τελευταίας 20ετίας, για την επιβοήθηση κατάρτισης προγράμματος γεωργικής ανάπτυξης και χάραξης αγροτικής πολιτικής με απώτερο στόχο την ανταγωνιστική και αποτελεσματική ανάπτυξη του αγροτικού μας τομέα.

3.3. Προβλήματα και δυσκολίες προσδιορισμού του κόστους παραγωγής.

Στον προσδιορισμό του κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων, όπως άλλωστε και των βιομηχανικών, υπάρχουν αρκετές δυσκολίες, οι οποίες αναφέρονται σε ορισμένα στοιχεία (τεχνικά, βιολογικά, οικονομικά) που το συνθέτουν και το επηρεάζουν. Οι δυσκολίες αυτές που δημιουργούν προβλήματα και καθιστούν δυσχερή και ατελή την κοστολόγηση, πηγάζουν βασικά από τους ακόλουθους λόγους:

A) Την πολυκαλλιέργεια που παρατηρείται στη γεωργική εκμετάλλευση. Στην απλούστερη περίπτωση που η γεωργική εκμετάλλευση έχει μόνο μία καλλιέργεια ή μία εκτροφή ζώων (πτηνοτροφία, χοιροτροφία κ.τ.λ. και παράγεται ένα μόνο προϊόν, το κόστος παραγωγής υπολογίζεται χωρίς προβλήματα, γιατί όλες οι δαπάνες επιβαρύνουν ένα μόνο κλάδο. Στη χώρα μας η περίπτωση αυτή είναι σπάνια, γιατί κάθε γεωργική εκμετάλλευση έχει, κατά κανόνα, περισσότερους από ένα κλάδο παραγωγής. Η εκτίμηση του κόστους παραγωγής στη δεύτερη περίπτωση, αντιμετωπίζει σοβαρές δυσχέρειες που αναφέρονται κυρίως στη σχέση και την αλληλεπίδραση που έχουν μεταξύ τους αρκετές καλλιέργειες, ώστε συμβαίνει οι καλλιεργητικές εργασίες που γίνονται για μία καλλιέργεια, να αφορούν ή να "έχουν επίπτωση σε άλλες καλλιέργειες που τις διαδέχονται, π.χ. η λίπανση με κοπριά ή λιπάσματα που δρουν στο έδαφος περισσότερο από μία καλλιεργητική περίοδο, ή βαθιά άροση που έχει επίδραση στο έδαφος κ.τ.λ. Στις περιπτώσεις αυτές οι αντίστοιχες δαπάνες έχουν αποτέλεσμα και στις δύο ή τρεις επόμενες καλλιέργειες

και επομένως θα πρέπει να επιμεριστούν σε κάθε καλλιέργεια ανάλογα με την χρήση τους, πράγμα που είναι αρκετά δύσκολο.

Β) Τη δυσκολία μέτρησης ορισμένων αναλώσιμων μικροϋλικών και μικροεργαλείων ή αποτίμησης σε χρήμα των υλικών ή προϊόντων που παράγονται μέσα στη γεωργική εκμετάλλευση και χρησιμοποιούνται πάλι μέσα σε αυτήν (κοπριά ζώων, σπόροι, σανά, τριφύλλι κ.τ.λ.), καθώς και των συντελεστών που δεν πουλιούνται στην αγορά, όπως είναι τα φυσικά νερά, η οικογενειακή εργασία, η ζωική εργασία που προσφέρεται μέσα στη γεωργική εκμετάλλευση κ.α.

Γ) Την παραγωγή από ορισμένους κλάδους περισσότερων από ένα προϊόντων, τα λεγόμενα σύνθετα ή συνδεδεμένα προϊόντα (join products), όπως είναι το σιτάρι και το άχυρο, το γάλα, το κρέας και το μαλλί. Οι δαπάνες που έγιναν για το καθένα από αυτά τα προϊόντα είναι δύσκολο να διαχωριστούν και επομένως ο υπολογισμός του κόστους τους είναι πραγματικά δυσχερής.

Δ) Τον τρόπο κατανομής των γενικών εξόδων και των σταθερών δαπανών, που γίνονται σε όλη τη γεωργική εκμετάλλευση, στους επιμέρους κλάδους παραγωγής ή τον επιμερισμό του έργου των πολλαπλής χρήσης συντελεστών παραγωγής. Ο επιμερισμός αυτός πρέπει να γίνεται με τον πιο σωστό τρόπο και αυτό δεν είναι πάντα εύκολο. Για αυτό αρκετές φορές καταντά να είναι αυθαίρετος ή να γίνεται κατά εκτίμηση.

Ε) Το λανθασμένο υπολογισμό της παραγωγής. Όταν το προϊόν που παράγεται δεν υπολογίζεται ακριβώς στη πραγματική του ποσότητα, λόγω αδυναμίας μέτρησης, αυτοκατανάλωσης κ.τ.λ. τότε το κόστος ανά κιλό εμφανίζεται διαφορετικό από το πραγματικό. Αν π.χ. το συνολικό κόστος της καλλιέργειας σταριού είναι 3000 δρχ. κατά στρέμμα και η πραγματική παραγωγή είναι 300κιλά κατά στρέμμα, τότε το κόστος ανά κιλό είναι 10 δρχ. Υπολογίζοντας όμως από λάθος την παραγωγή π.χ. σε 250 κιλά, το κόστος γίνεται 12 δρχ. δηλαδή παρουσιάζει απόκλιση 20% περίπου από το πραγματικό κόστος.

Για τους παραπάνω λόγους, ο σωστός προσδιορισμός του κόστους παραγωγής απαιτεί προσοχή και αρκετές γεωπονικές γνώσεις.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι το μέσο κόστος ενός γεωργικού προϊόντος, σε επίπεδο χώρας ή ακόμη και μικρότερης περιοχής, δεν αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα, γιατί κάθε γεωργική εκμετάλλευση έχει το δικό της κόστος, που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Το κόστος διαφέρει κατά πολύ, για το ίδιο προϊόν από χρόνο σε

χρόνο , από περιοχή σε περιοχή και από εκμετάλλευση σε εκμετάλλευση και κυμαίνεται ανάλογα με το μέγεθος και τη διάρθρωση της γεωργικής εκμετάλλευσης, με την εφαρμοζόμενη τεχνική καλλιέργειας, με τις στρεμματικές αποδόσεις και ιδιαίτερα τις καιρικές συνθήκες, που επικρατούν, και άλλους πολλούς αστάθμητους παράγοντες που δεν μπορούν να ελεγχθούν (εχθροί , ασθένειες κ.τ.λ.) Επίσης στην κτηνοτροφία συμβαίνει το ίδιο αλλά σε μικρότερο ποσοστό, γιατί εξαρτάται λιγότερο από τις καιρικές συνθήκες, ιδιαίτερα όταν είναι σταβλισμένη. Όλα αυτά δείχνουν ότι η εργασία και η ευθύνη του υπεύθυνου για την κοστολόγηση είναι σημαντική και δεν περιορίζεται απλώς στις αριθμητικές πράξεις, αλλά απαιτεί συνεχή ενημέρωση στην παραγωγική διαδικασία, έλεγχο και κρίση.

Ανακεφαλαιώνοντας τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, υπογραμμίζεται ότι η γνώση του παραγωγικού κόστους των γεωργικών προϊόντων αφορά όχι μόνο τους γεωργούς αλλά και όλες τις άλλες οικονομικές ομάδες (καταναλωτές – βιομηχάνους – βιομηχανικούς εργάτες – κυβέρνηση), μέσα σε μία ελεύθερη ανταλλακτική οικονομία.

Το βιομήχανο π.χ. ενδιαφέρει το κόστος, γιατί πολλά γεωργικά προϊόντα αποτελούν πρώτη ύλη για τις βιομηχανίες, όχι μόνο τις «γεωργικές βιομηχανίες» (κονσερβοποιεία , τυροκομεία κ.τ.λ.). Η αξία δε της πρώτης ύλης αποτελεί ένα σοβαρό στοιχείο του κόστους των βιομηχανικών αυτών προϊόντων . Βασικό αίτημα κάθε σύγχρονης κοινωνίας είναι ή μείωση του κόστους και αυτό σημαίνει ότι η γνώση των στοιχείων που μπαίνουν στον υπολογισμό του είναι απαραίτητη, εφόσον μόνο έτσι θα γίνει δυνατό να επηρεαστούν μερικά από αυτά και να συμπιεστούν. Γνωρίζοντας το κόστος είναι δυνατό να γίνουν ένα σωρό επιλογές, τόσο σε επίπεδο γεωργού (καθαρίζοντας είδος και τύπους μηχανημάτων, μέγεθος ιδιοκτησίας, ευνοϊκότερο κόστος, διάρθρωση καλλιεργειών και τύπους γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσο και σε επίπεδο κράτους (μέγεθος ιδιοκτησίας, ζώνες καλλιέργειας, ύψος επιδοτήσεων, είδος, ύψος και χρόνος παροχής δανείων κ.τ.λ.).

Γνωρίζοντας το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και δίνοντας είτε με το μηχανισμό της αγοράς, είτε με τον κρατικό παρεμβατισμό και σχεδιασμό της γεωργικής παραγωγής, δικαιότερες τιμές στα προϊόντα αυτά, επηρεάζεται η κατανομή του εθνικού εισοδήματος στις διάφορες παραγωγικές τάξεις, αποφεύγονται έτσι κοινωνικές αναταραχές.

Η συνεχιζόμενη – αν και με αργό ρυθμό – συσσώρευση κεφαλαίου μέσα στο γεωργικό τομέα , ή τάση για να γίνει ο τομέας αυτός όσο πιο πολύ μπορεί

ανταγωνιστικός με ομοειδείς τομείς άλλων χωρών ,για να κατακτήσουν τις ίδιες (ποιοτικά πολύ απαιτητικές) αγορές, δίνει στη γνώση του παραγωγικού κόστους των γεωργικών προϊόντων την αξία που έχει ή πυξίδα σε ένα ναυτικό. Η άγνοια του κόστους πολλαπλά δεν συμφέρει στην οικονομία ολόκληρη. Αντίθετα επιβάλλεται ή καλή γνώση του.

4.1. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης συνεπάγεται ορισμένες οικονομικές θυσίες. Το σύνολο των οικονομικών θυσιών που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης και την ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας, αποτελεί τις συνολικές δαπάνες (ή συνολικό κόστος) παραγωγής. Οι δαπάνες αυτές αφορούν στην κατανάλωση υλικών αγαθών και υπηρεσιών, μέχρι το σημείο εκείνο της παραγωγικής διαδικασίας, κατά το οποίο τα παραγόμενα προϊόντα φτάνουν στο κατώφλι της γεωργικής εκμετάλλευσης, έτοιμα για χρησιμοποίηση ή διάθεση στο εμπόριο.

Συνεπώς στις δαπάνες παραγωγής δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες που είναι σχετικές με την εμπορία (συσκευασία, τυποποίηση κ.τ.λ.) και τη διατήρηση των προϊόντων στην αποθήκη ή σε ψυγεία, ούτε τα μεταφορικά των προϊόντων πέρα από το κατώφλι της εκμετάλλευσης.

Στο πλαίσιο λοιπόν της γεωργικής εκμετάλλευσης τις συνολικές δαπάνες παραγωγής αποτελούν το άθροισμα της χρηματικής αξίας των συνολικών ποσοτήτων των παραγωγικών συντελεστών , που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή συγκεκριμένων ποσοτήτων προϊόντος ή προϊόντων. Για τον υπολογισμό όμως της χρηματικής αξίας των παραγωγικών συντελεστών θα πρέπει να γνωρίζουμε τόσο την ποσότητα όσο και την τιμή του καθενός από αυτούς.

4.2. Τα κεφάλαια των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Όπως έχουμε πει κάθε αγροτική εκμετάλλευση έχει στη διάθεσής ορισμένα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία συμβάλλουν στην παραγωγή .

Το σύνολο αυτών των περιουσιακών στοιχείων αποτελούν τα κεφάλαια της αγροτικής εκμετάλλευσης. Μπορεί όμως ο επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης ή κάποιο μέλος της οικογένειάς του να έχει κάποιο περιουσιακό στοιχείο , που να μην είναι αγροτικό ούτε και να έχει σχέση με την αγροτική παραγωγή (π.χ. διαμέρισμα

που το νοικιάζει). Στην περίπτωση αυτή το κεφάλαιο της αγροτικής οικογένειας διακρίνεται σε γεωργικό και εξωγεωργικό. Γεωργικό είναι το κεφάλαιο, το οποίο αποτελείται από εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία που συμμετέχουν στη παραγωγική διαδικασία της αγροτικής δραστηριότητας του κατόχου του, π.χ. χωράφια, γεωργικά μηχανήματα κ.τ.λ. , ενώ το εξωγεωργικό κεφάλαιο περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία που δε σχετίζονται με τη γεωργική δραστηριότητα, π.χ. μαγαζί στην πόλη ή στο χωριό, σπίτι ή οικόπεδο στην πόλη κ.τ.λ.

Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το σπίτι που μένει ο γεωργός, στο χωριό ή στην πόλη, αποτελεί ειδική κατηγορία κεφαλαίου ή μάλλον δε χαρακτηρίζεται σαν γεωργικό κεφάλαιο, εφόσον δεν χρησιμοποιείται και για γεωργικούς σκοπούς , δηλαδή δε συνδυάζεται με αποθήκη αγροτικών προϊόντων ή στέγαση μηχανημάτων. Εμείς λοιπόν αναφερόμαστε πάντοτε στο γεωργικό κεφάλαιο γιατί το εξωγεωργικό δεν έχει καμιά σχέση με την κοστολόγηση των γεωργικών προϊόντων.

4.3. Γεωργικά κεφάλαια

Το κεφάλαιο της αγροτικής εκμετάλλευσης εμφανίζεται σε διάφορες μορφές και ανάλογα με αυτές διαχωρίζεται σε τρεις βασικές κατηγορίες: Το έγγειο, το πάγιο και το κυκλοφοριακό.

A) Στο έγγειο κεφάλαιο περιλαμβάνεται το έδαφος και οι άλλες μορφές του ακίνητου κεφαλαίου, που είναι συνδεδεμένες με τη γη, δηλαδή :

-Οι έγγειες βελτιώσεις, όπως είναι τα μόνιμα έργα αρδεύσεων και αποστραγγίσεων (πηγάδια, γεωτρήσεις , μόνιμοι υπόγειοι σωλήνες και αυλάκια κ.τ.λ.), οι περιφράξεις, τα τσιμεντάλωνα κ.τ.λ.

-Τα γεωργοκτηνοτροφικά κτίσματα και εγκαταστάσεις, που αφορούν την αγροτική εκμετάλλευση, όπως είναι οι αγροικίες, οι στάβλοι , οι αποθήκες, τα χοιροστάσια, τα ορνιθοτροφεία , οι αποθήκες ζωοτροφών, τα σιλό .

-Οι πολυετείς φυτείες, όπως είναι οι ελαιώνες, τα αμπέλια και όλα τα καρποφόρα δέντρα.

B) Στο πάγιο κεφάλαιο περιλαμβάνονται :

- Τα μηχανήματα και εργαλεία της γεωργικής εκμετάλλευσης, όπως είναι τα τρακτέρ το αγροτικό αυτοκίνητο, οι μηχανές εσωτερικής καύσης και οι ηλεκτροκινητήρες, οι θεριζοαλωνιστικές μηχανές, οι σωλήνες άρδευσης, οι

ψεκαστήρες και πολλά άλλα μηχανήματα και εργαλεία. Αυτά λέγονται και νεκρό κεφάλαιο, σε αντίθεση με το ζωικό.

- Τα ζώα εργασίας, παραγωγής και αναπαραγωγής (υποείδη, αγελάδες, πρόβατα κ.τ.λ.) που λέγονται και ζωικό κεφάλαιο.

Χαρακτηριστικό των δύο παραπάνω βασικών κατηγοριών κεφαλαίου (έγγειου και πάγιου) είναι ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από ένα χρόνο ή από μία παραγωγική περίοδο, σε αντίθεση με το κυκλοφοριακό κεφάλαιο. Για αυτό και ονομάζονται μόνιμο κεφάλαιο.

Γ) Το κυκλοφοριακό κεφάλαιο ή κεφάλαιο κίνησης αποτελείται από τα περιουσιακά στοιχεία που συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία μόνο για ένα χρόνο ή μία παραγωγική περίοδο. Ανάλογα με τη μορφή που εμφανίζεται, διακρίνεται σε:

Κεφάλαιο προμηθειών. Περιλαμβάνει τα αποθέματα των διάφορων υλικών και εφοδίων που βρίσκονται στην αποθήκη του γεωργού και προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία. Δηλαδή η αξία των σπόρων, λιπασμάτων, φαρμάκων, καυσίμων, ζωοτροφών και λοιπών εφοδίων που έχει προμηθευτεί ο γεωργός, για να τα χρησιμοποιήσει άμεσα στην προσεχή περίοδο, αποτελούν το κεφάλαιο προμηθειών.

Προϊόντα στην αποθήκη. Περιλαμβάνει τα αποθέματα των προϊόντων που προορίζονται για πώληση ή αυτοκατανάλωση και διατηρούνται στην αποθήκη του γεωργού μέχρις ότου διατεθούν ή καταναλωθούν από τη γεωργική οικογένεια, π.χ. σιτάρι, ξεροί καρποί, πατάτες και λοιπά διατηρούμενα προϊόντα.

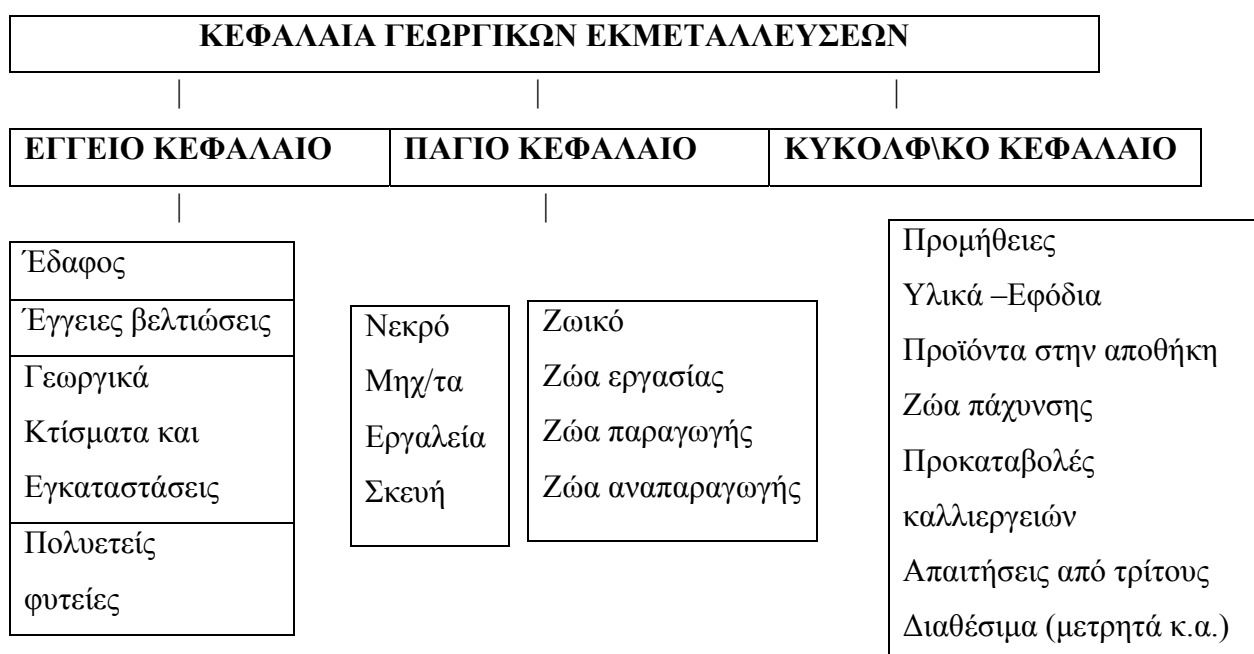
Ζώα πάχυνσης. Περιλαμβάνει τα ζώα που εκτρέφονται για πάχυνση, ώστε να πουληθούν, όταν αποκτήσουν το κατάλληλο βάρος. Στα ζώα αυτά περιλαμβάνονται τα μοσχάρια, αρνιά, κατσίκια χοιρίδια, και τα πουλερικά κρεατοπαραγωγής. Τα ζώα αυτά διατηρούνται για χρονικό διάστημα μικρότερο από ένα έτος (πουλερικά, αρνιά κ.τ.λ.) μπορεί όμως να παχαίνονται και για λίγο μεγαλύτερο διάστημα (π.χ. 14 μήνες τα μοσχάρια).

Προκαταβολές καλλιεργειών. Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται οι δαπάνες, που έχουν γίνει για ορισμένες καλλιέργειες και οι οποίες μέχρι τη συγκομιδή του προϊόντος θα είναι ενσωματωμένες στις καλλιέργειες, π.χ. το λίπασμα που ο γεωργός έχει ρίξει στο έδαφος, η εργασία που έχει διατεθεί μέχρι μια ορισμένη στιγμή, χωρίς να έχει ακόμα παραχθεί προϊόν.

Απαιτήσεις του γεωργού από τρίτους, δηλαδή τα διάφορα χρηματικά ποσά που του οφείλουν άλλα πρόσωπα και πρόκειται να τα εισπράξει μέσα στο έτος (π.χ. γραμμάτια προς είσπραξη κ.τ.λ.).

Διαθέσιμα ή λοιπά τρέχοντα στοιχεία του ενεργητικού , δηλαδή τα μετρητά που έχει στα χέρια του ο γεωργός, οι καταθέσεις του στην Τράπεζα, οι διάφοροι τίτλοι αξιών (ομολογίες) κ .τ. λ

Η παραπάνω ταξινόμηση των γεωργικών κεφαλαίων φαίνεται παραστατικά στο επόμενο διάγραμμα.

4.4. Επιβαρύνσεις κεφαλαίου

Οι διάφορες μορφές του κεφαλαίου δημιουργούν στον κάτοχό του ορισμένες δαπάνες, πέρα απ' τις δαπάνες λειτουργίας του, οι οποίες βαρύνουν κάθε χρόνο τη γεωργική εκμετάλλευση, ανεξάρτητα αν το κεφάλαιο χρησιμοποιείται παραγωγικά ή όχι. Οι δαπάνες αυτές είναι γνωστές ως επιβαρύνσεις κεφαλαίου.

Οι επιβαρύνσεις αυτές αποτελούν κατά κανόνα σημαντικό ποσοστό των συνολικών δαπανών στις σύγχρονες αγροτικές εκμεταλλεύσεις , γιατί η συμμετοχή του πάγιου και κυκλοφοριακού κεφαλαίου στα συνολικά κεφάλαια της εκμετάλλευσης γίνεται

συνεχώς μεγαλύτερη, ιδιαίτερα στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις επιχειρηματικής μορφής.

Για αυτό το λόγο, όταν πρόκειται να αποκτήσουμε ή να χρησιμοποιήσουμε ένα νέο κεφάλαιο, οι επιβαρύνσεις του θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Οι ετήσιες επιβαρύνσεις του κεφαλαίου είναι :

A) Τόκος. Ο τόκος είναι η αμοιβή του κεφαλαίου που απασχολείται σε κάθε οικονομική δραστηριότητα.. Ο τόκος υπολογίζεται ανεξάρτητα αν το κεφάλαιο χρησιμοποιείται ή όχι, γιατί αν ο γεωργός αποταμίευε στην Τράπεζα τα χρήματα που δαπάνησε για την απόκτηση του κεφαλαίου αυτού, θα έπαιρνε κάποιο τόκο.

Το ύψος του επιτοκίου προσδιορίζεται η καθορίζεται κάθε φορά και επηρεάζεται από την προσφορά και ζήτηση του κεφαλαίου, από τους κινδύνους στους οποίους υπόκειται το κεφάλαιο, από την παραγωγικότητα του κεφαλαίου και γενικά από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά κεφαλαίου. Όσο μεγαλύτερη ασφάλεια έχει η μορφή του κεφαλαίου, τόσο μικρότερο είναι το επιτόκιο και αντίστροφα. Π.χ. το επιτόκιο με το οποίο επιβαρύνουμε το κεφάλαιο «γη» είναι πολύ μικρότερο από το κυκλοφοριακό, γιατί η γη είναι το πιο ασφαλές κεφάλαιο.

Η επιβάρυνση του τόκου αφορά όλες τις μορφές του κεφαλαίου, τόσο το μόνιμο όσο και το κυκλοφοριακό , το ιδιόκτητο, ή το ξένο κεφάλαιο. Ο τόκος του μόνιμου κεφαλαίου χαρακτηρίζεται σαν σταθερή δαπάνη, ενώ του κυκλοφοριακού σαν μεταβλητή .

Ο τόκος του ξένου (δανειζόμενου) κεφαλαίου αποτελεί χρηματική δαπάνη και υπολογίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο με το οποίο επιβαρύνεται η εκμετάλλευση για τα κεφάλαια που δανείζεται. Ο τόκος του ιδιόκτητου κεφαλαίου αποτελεί τεκμαρτή δαπάνη και για τον υπολογισμό του λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός ασφάλειας του κεφαλαίου το τρέχον επιτόκιο καταθέσεων, το επίπεδο πληθωρισμού κ.λ.π.

B) Συντήρηση- Επισκευές. Οι δαπάνες αυτής της κατηγορίας αναφέρονται μόνο στο έγγειο και πάγιο κεφάλαιο και γίνονται για να διατηρείται το κεφάλαιο σε καλή κατάσταση, ώστε να μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην εκμετάλλευση. Οι δαπάνες αυτές είναι κανονικά χρηματικές και γίνονται όχι απαραίτητα κάθε χρόνο αλλά όποτε χρειάζονται (οι επισκευές)και μάλιστα με διαφορετικά ποσά . Για απλούστερη όμως και για την ομοιόμορφη κατανομή τους στη διάρκεια χρησιμοποίησης του κεφαλαίου, υπολογίζονται σαν ποσοστό της αρχικής αξίας του

περιουσιακού στοιχείου. Το ποσοστό αυτό για τις βασικές μορφές του κεφαλαίου είναι γενικά:

Για τις Έγγειες Βελτιώσεις : 1-2% επί της αξίας του κεφαλαίου

Για τα Κτίσματα: 0,5-1% επί της αξίας του κεφαλαίου

Για τα Μηχανήματα – Εργαλεία 3-6% επί της αξίας του κεφαλαίου

Μέσα στα όρια αυτά προσδιορίζονται το ακριβές ποσοστό για κάθε συγκεκριμένο μηχάνημα, κτίριο κ.τ.λ. ανάλογα με το είδος της κατασκευής και τη χρήση του.

Γ) Ασφάλιστρα. Αυτά αποτελούν δαπάνη που γίνεται για την ασφάλιση του κεφαλαίου έναντι των κινδύνων και ζημιών (πυρκαγιάς, παγετού, ζώης κ.τ.λ.) που υπόκεινται το γεωργικό κεφάλαιο. Από τις κατηγορίες του γεωργικού κεφαλαίου δεν ασφαρίζεται η «γη» και συνήθως οι « έγγειες βελτιώσεις» , γιατί δε διατρέχουν κινδύνους. Η ασφάλιση γίνεται σε κάποιο ασφαλιστικό φορέα (Εταιρεία , Τράπεζα κ.τ.λ.) , πληρώνοντας μία ετήσια δόση που λέγεται ασφάλιστρο, υπογράφεται η ασφαλιστική σύμβαση μεταξύ του ασφαλιζομένου και της ασφαλιστικής εταιρείας και η τελευταία έχει υποχρέωση να αποζημιώσει τον πελάτη της σε περίπτωση ζημιάς.

Το συνηθισμένο ασφάλιστρο, για τις βασικές μορφές του γεωργικού κεφαλαίου, κυμαίνεται στα παραπάνω όρια (επί της αξία του κεφαλαίου)

-Γεωργοκτηνοτροφικά κτίσματα. Ασφάλιστρο πυρκαγιάς

-Γεωργικά μηχανήματα εργαλεία.

-Ζώα παραγωγικά . Το ασφάλιστρο θανάτου κυμαίνεται ανάλογα με το είδος του ζώου, τη φυλή την ηλικία και την παραγωγικότητα. Π.χ. είναι μεγαλύτερο σε εξευγενισμένες αγελάδες που παράγουν 5000 κιλά γάλα το χρόνο και μικρότερο σε βελτιωμένες αγελάδες, που παράγουν 3000 κιλά γάλα το χρόνο.

-Φυτικό κεφάλαιο. Ασφάλιση για το φυτικό κεφάλαιο δε γίνεται μέχρι σήμερα, αλλά η ασφάλιση αναφέρεται στους κινδύνους της παραγωγής από χαλάζι, παγετό κ.τ.λ. Επίσης ασφαρίζονται οι θημωνιές των σιτηρών από πυρκαγιά κ.τ.λ. Το ασφάλιστρο είναι ανάλογο και καθορίζεται από τους ασφαλιστικούς φορείς. Τελευταία η γεωργική παραγωγή ασφαρίζεται από το Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων ΟΓΑ, στον οποίο πληρώνουν οι αγρότες μία κράτηση σε ποσοστό επί της αξίας της, και την πώληση των προϊόντων τους.

Δ) Φόροι-Εισφορές. Η επιβάρυνση αυτή περιλαμβάνει διάφορους φόρους. Εισφορές και λοιπά γενικά έξοδα του κεφαλαίου, π.χ. φόρος περιουσίας, φόρος οικοδομών , εισφορά στην Κοινότητα κατά κεφαλή ζώου για τη χρήση βοσκότοπων κ.τ.λ.

Ε) Αποσβέσεις. Η επιβάρυνση των αποσβέσεων αναφέρεται σε κεφάλαια που υπόκεινται σε φθορά.

4.5. Αποσβέσεις αγροτικών κεφαλαίων.

Κάθε μόνιμο περιουσιακό στοιχείο που χρησιμοποιείται στη γεωργική εκμετάλλευση, υφίσταται φθορά από τη χρήση του και κάποια τεχνολογική απαξίωση, που είναι ανεξάρτητη από τη χρήση του. Το μέγεθος της φθοράς εξαρτάται από το βαθμό της χρήσης, ενώ η τεχνολογική απαξίωση επηρεάζεται κυρίως από το χρόνο και την τεχνολογική πρόοδο. Δηλαδή μπορεί ένα μηχάνημα να εργάζεται ελάχιστες ώρες ή καθόλου και εντούτοις μετά από ορισμένα χρόνια να μην έχει καμιά αξία η πολύ μικρή αξία λόγω της τεχνολογικής απαξίωσης.

Έτσι, σε κάθε παραγωγική περίοδο (έτος) χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία ένα μέρος από την αξία του μόνιμου κεφαλαίου, σ' όλη τη διάρκεια ζωής του θα χρησιμοποιηθεί το σύνολο της αξίας του . Η αξία του μόνιμου κεφαλαίου που συνολικά χρησιμοποιεί η γεωργική εκμετάλλευση, είναι το σύνολο των φθορών και απαξιώσεων που υφίσταται το κεφάλαιο σ' όλη την παραγωγική του ζωή και ονομάζεται **αποσβεστέα αξία**.

Η αποσβεστέα αξία είναι ίση με την αρχική αξία του περιουσιακού στοιχείου, αν η αξία που θα έχει στο τέλος της παραγωγικής του ζωής είναι μηδέν. Αν όμως στο τέλος της παραγωγικής του ζωής έχει κάποια αξία, την οποία ονομάζουμε υπολειμματική αξία τότε η αποσβεστέα αξία είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ της αρχικής αξίας και της υπολειμματικής αξίας.

Η αρχική αξία ενός πάγιου η μόνιμου περιουσιακού στοιχείου, π.χ. ενός μηχανήματος ή μιας αποθήκης, είναι ίση με τη δαπάνη απόκτησης του (αγορά ή κατασκευή) και τις τυχόν δαπάνες που έχουν γίνει για οποιαδήποτε βελτίωση του, εκτός βέβαια από τις συνηθισμένες δαπάνες επισκευής και συντήρησης.

Η υπολειμματική αξία του κεφαλαίου μπορεί να είναι θετική , δηλαδή να έχει κάποια τιμή στη αγορά, ή μηδέν, δηλαδή να αποτελεί άχρηστο υλικό χωρίς καμιά αξία..

Γενικά απόσβεση είναι η κατανομή μιας παρούσας δαπάνης σε ορισμένο αριθμό ετών που αντιστοιχούν στη πιθανή διάρκεια της παραγωγικής χρησιμοποίησης του κεφαλαιουχικού αγαθού, που αποκτήθηκε με τη δαπάνη αυτή.

Η απόσβεση των κεφαλαιουχικών αγαθών πρέπει να γίνεται για δύο λόγους: α) για τη φθορά από τη χρήση τους και από τις φυσικές επιδράσεις και β) για την ενδεχόμενη πρόωγη μετάπτωσή τους σε μη ενδεικνύμενα από οικονομική άποψη για την παραγωγική διαδικασία λόγω της τεχνολογικής προόδου, η οποία μας προσφέρει βελτιωμένα και πιο σύγχρονα κεφαλαιουχικά αγαθά. Τα τελευταία παρέχουν ίδιες ή παρόμοιες υπηρεσίες στη γεωργική εκμετάλλευση με μικρότερη αναλογικά δαπάνη χρησιμοποίησης και καθιστούν τα παλιότερα αντιοικονομικά, με αποτέλεσμα τη μη χρησιμοποίησή τους και την πτώση της αξίας τους στην αγορά.

Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελούν οι αλωνιστικές μηχανές, οι οποίες απαξιώθηκαν και μπήκαν στο περιθώριο, όταν κυκλοφόρησαν οι θεριζοαλωνιστικές μηχανές. Επομένως προέκυψε η ανάγκη της ταχύτερης ανανέωσης των πρώτων μηχανών νωρίτερα από το χρόνο που αρχικά είχε προβλεφθεί, με βάση τις ώρες λειτουργίας τους, δηλαδή η ανάγκη της απόσβεσης τους λόγω της τεχνολογικής προόδου.

Όσο η τεχνική πρόοδος αναπτύσσεται και εφαρμόζεται γρηγορότερα στη γεωργία μιας χώρας τόσο το θέμα της τεχνολογικής απαξίωσης γίνεται πιο ενδιαφέρον και πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, κατά τον υπολογισμό της περιόδου απόσβεσης. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για να υπολογίσουμε την απόσβεση ενός κεφαλαιουχικού αγαθού χρειαζόμαστε τα ακόλουθα στοιχεία: Την αρχική αξία, την υπολειμματική αξία και τη διάρκεια παραγωγικής χρησιμοποίησης (ή παραγωγικής ζωής), η οποία ισοδυναμεί με το χρόνο κατά τον οποίο το αγαθό μπορεί, από τεχνική και οικονομική άποψη να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία. Η διάρκεια αυτή που ονομάζεται περίοδος απόσβεσης εκφράζεται σε έτη, στα οποία κατανέμεται το αποσβεστέο ποσό.

Από το μόνιμο κεφάλαιο της γεωργικής εκμετάλλευσης μόνο η γη δεν έχει απόσβεση, γιατί θεωρείται ότι προσφέρει υπηρεσία επ' άπειρο, χωρίς να φθείρεται. Επίσης δεν αποσβένεται η αξία των νεαρών ζώων και των νεαρών φυτών, όσο διαρκεί η ανάπτυξή του. Όλες οι άλλες μορφές του κεφαλαίου που υπόκεινται σε φθορά έχουν απόσβεση.

Η διάρκεια της περιόδου απόσβεσης στις διάφορες μορφές και κατηγορίες του κεφαλαίου διαφέρει για πολλούς λόγους, όπως αναλύεται πιο κάτω:

- 1) Έργειες βελτιώσεις. Η διάρκεια της περιόδου απόσβεσης ποικίλλει ανάλογα με το είδος κατασκευής και τις ειδικές συνθήκες κάθε περιοχής. Συνήθως κυμαίνεται στα παρακάτω όρια:
 - Πηγάδια και γεωτρήσεις, από 20 έως 40 χρόνια.
 - Υδατοδεξαμενές από τσιμέντο από 30 έως 40 χρόνια .
 - Υπόγεια δίκτυα άρδευσης – αποστράγγισης, από 25 έως 40 χρόνια.
 - Περιφράξεις με σιδεροκολόνες, από 15 έως 20 χρόνια.
 - Τσιμεντάλωνα – σιδερένιες σταφιδοσκιές, από 15 έως 20 χρόνια.
- 2) Γεωργικά κτίσματα και εγκαταστάσεις. Η διάρκεια της περιόδου απόσβεσης κυμαίνεται σε μεγάλα όρια, ανάλογα με το είδος κατασκευής ως εξής :
 - Κατασκευές από μπετόν, με πέτρες ή με τούβλα (αποθήκες, βουστάσια, στάβλοι κ.τ.λ.) 40-60 χρόνια.
 - Κατασκευές από τσιμεντόλιθους, 30-40 χρόνια.
 - -Συμπαγείς κατασκευές (σιλό κ.τ.λ.), 40-50- χρόνια.
 - Ξύλινες κατασκευές με θεμέλια οικοδομής (αποθήκες, αχυρώνες) 20-30 χρόνια.
 - Προσωρινές κατασκευές (υπόστεγα μηχανημάτων, στέγαστρα γιδοπροβάτων) με τρεις τοίχους 10-20 χρόνια
 - Θερμοκήπια ξύλινα, 5-8 χρόνια
 - Θερμοκήπια σιδερένια με τζάμια 15-25 χρόνια
- 3) Πολυετείς φυτείες. Τα παραγωγικά δέντρα και τα αμπέλια ακολουθούν δύο περιόδους στη ζωή τους: 1) την περίοδο ανάπτυξης μέχρις ότου φτάσουν στην παραγωγή και 2) την παραγωγική περίοδο , που διαρκεί από την αρχή της παραγωγής μέχρι το τέλος της οικονομικής τους ζωής. Απόσβεση κάνουμε μόνο στη διάρκεια της παραγωγικής περιόδου. Η διάρκεια της παραγωγικής περιόδου των φυτειών είναι διαφορετική , ανάλογα με το είδος, την ποικιλία, το υποκείμενο πάνω στο οποίο είναι μπολιασμένη η ποικιλία και εξαρτάται επίσης από τη μορφή της καλλιέργειας, την περιποίηση των φυτών, την αντοχή στις αρρώστιες και τα έντομα που το προσβάλλουν , την προσαρμογή στο περιβάλλον κ.τ.λ.
- 4) Μηχανήματα και εργαλεία. Η διάρκεια της περιόδου απόσβεσης κάθε μηχανήματος εξαρτάται από την ποιοτική του κατασκευή , το βαθμό απασχόλησης του, τις συνθήκες εργασίας, τον κατάλληλο χειρισμό και συντήρηση , την τεχνολογική απαξίωση κ.τ.λ.

5) Ζωικό κεφάλαιο. Τα ζώα, όπως και οι φυτείες, μέχρι το στάδιο που αρχίζει η απόδοσή τους δεν έχουν απόσβεση, γιατί η αξία τους αυξάνεται όσο διαρκεί η ανάπτυξή τους. Μετά το στάδιο αυτό επιβάλλεται η απόσβεσή τους, είτε πρόκειται για ζώα εργασίας (που κάνουν αρόσεις και μεταφορές) είτε για παραγωγικά (γαλακτοπαραγωγής, κρεατοπαραγωγής, αναπαραγωγής)

Ζώα εργασίας και αναπαραγωγής είναι : (Άλογα, Ημίονοι, Όνοι, Βόδια, Βουβάλια, Ταύροι, Κριάρια, Κάπροι) ενώ ζώα παραγωγικά είναι : (Αγελάδες, Πρόβατα, Χοιρομητέρες)

Την αξία του ζώου κατά τη έναρξη της απόδοσης (αφετηρία απόσβεσης) εκτιμούμε είτε με βάση την τιμή του στην αγορά, είτε με βάση το κόστος για τη δημιουργία του (δηλαδή τη αξία του νεογέννητου και τις δαπάνες εκτροφής του.) Ο καθορισμός εκ των προτέρων της παραγωγικής ζωής κάθε είδους ζώου είναι δυσχερής και εξαρτάται από τη φυλή του ζώου, από τον τρόπο εκτροφής (σταβλισμένη, ελεύθερη) και από λοιπούς παράγοντες.

4.6. Κατηγορίες δαπανών παραγωγής

Οι συνολικές δαπάνες που καταβάλλονται για να φτάσουν τα αγροτικά προϊόντα, στην αγορά, ανάλογα με τη φύση τους και το αντικείμενο στο οποίο αναφέρονται, διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Σε δαπάνες παραγωγής και σε δαπάνες εμπορίας των προϊόντων.

Δαπάνες παραγωγής. Αυτές αποτελούν το σύνολο των οικονομικών θυσιών για την ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας. Οι δαπάνες αυτές αναφέρονται στην αξία των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των προϊόντων. Η έννοια της παραγωγής περιλαμβάνει όλα τα στάδια μέχρι το σημείο που τα προϊόντα είναι έτοιμα για εμπορία..

Δαπάνες εμπορίας. Είναι το σύνολο των οικονομικών θυσιών που γίνονται για τον εκχρηματισμό των προϊόντων της εκμετάλλευσης μετά το στάδιο της παραγωγής. Οι δαπάνες αυτές περιλαμβάνουν την αξία των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στη συσκευασία τυποποίηση, αποθήκευση, διατήρηση, μεταφορά των προϊόντων στην αγορά κ.τ.λ.

Στη συνέχεια θα μιλάμε μόνο για δαπάνες παραγωγής, γιατί οι δαπάνες εμπορίας δεν ενδιαφέρουν άμεσα τη γεωργική εκμετάλλευση. Οι παραγωγικές δαπάνες και το κόστος παραγωγής που υπολογίζεται από αυτές μπορεί να διακριθούν στις παρακάτω βασικές κατηγορίες.

-**Προϋπολογιστικές** όταν υπολογίζονται πριν πραγματοποιηθούν δηλαδή προτού αρχίσει η καλλιεργητική περίοδος

-**Τρέχουσες** όταν υπολογίζονται την εποχή που πραγματοποιούνται .

-**Απολογιστικές** , όταν υπολογίζονται μετά από την πραγματοποίηση τους δηλαδή μετά το τέλος της καλλιεργητικής περιόδου.

Επίσης οι δαπάνες ανάλογα με τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των δαπανών αυτών και του όγκου παραγωγής, κατά τη διάρκεια μιας καλλιεργητικής περιόδου, διακρίνονται σε σταθερές και μεταβλητές

-**Σταθερές δαπάνες** είναι εκείνες που το ύψος τους είναι ανεξάρτητο από το επίπεδο λειτουργίας και τον όγκο παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης κατά τη θεωρούμενη καλλιεργητική περίοδο. Οι δαπάνες αυτές δεν είναι συνάρτηση της φύσης ούτε του ποσοτικού επιπέδου ή της έντασης της παραγωγικής δραστηριότητας, μέσα στα πλαίσια της παραγωγικής δυναμικότητας που υπάρχει στην εκμετάλλευση .

Στην κατηγορία αυτή των δαπανών περιλαμβάνονται :

- φόροι περιουσίας και σταθερές εισφορές
- ενοίκιο εδάφους, ασφάλιστρα και συντήρηση έγγειου κεφαλαίου
- τόκοι, ασφάλιστρα και συντήρηση πάγιου κεφαλαίου
- μισθοί μόνιμου προσωπικού
- αποσβέσεις γενικά έξοδα κ.α.

-**Οι μεταβλητές δαπάνες**, είναι συνάρτηση του επιπέδου λειτουργίας και του όγκου της παραγωγής που πραγματοποιείται μέσα στην παραγωγική περίοδο, αφορούν δε στην αμοιβή των συντελεστών παραγωγής, των οποίων η χρησιμοποίηση εξαρτάται από τη φύση , το ποσοτικό επίπεδο και την ένταση των δραστηριοτήτων της εκμετάλλευσης.

Στις μεταβλητές δαπάνες περιλαμβάνονται :

- αμοιβή (σε χρήμα και είδος) του μη μόνιμου (εποχιακού) εργατικού προσωπικού.
- υλικά, καύσιμα και λιπαντικά μηχανημάτων, εφόδια γενικά (σπόροι, λιπάσματα, γεωργικά φάρμακα, ζωοτροφές κ.τ.λ.)
- φόροι και εισφορές που πληρώνονται με βάση τον όγκο παραγωγής σε (ποσοστό της αξίας της.)
- τόκοι κυκλοφοριακού κεφαλαίου κ.α.

-Χρηματικές δαπάνες ή καταβαλλόμενες είναι οι κάθε είδους πληρωμές σε τρίτους από μέρους του γεωργού, δηλαδή οι δαπάνες που πράγματι καταβάλλονται όπως π.χ. η αξία των αγοραζόμενων υλικών, οι τόκοι που πληρώνονται, ή αμοιβή της ξένης εργασίας (ημερομίσθια κ.τ.λ.)

-Μη χρηματικές ή τεκμαρτές είναι οι δαπάνες για αμοιβές των συντελεστών παραγωγής, τις οποίες ο γεωργός δεν είναι υποχρεωμένος να καταβάλει άμεσα σε χρήμα, πρέπει όμως να τις υπολογίσει, προκειμένου να προβεί στην ανάλυση των οικονομικών αποτελεσμάτων της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τέτοιες δαπάνες είναι π.χ. το τεκμαρτό ενοίκιο του ιδιόκτητου εδάφους οι τόκοι των ιδίων κεφαλαίων, η αμοιβή της οικογενειακής εργασίας, η αξία των υπηρεσιών που παρέχουν τα ιδιόκτητα περιουσιακά στοιχεία (μηχανήματα, ζώα εργασίας κ.τ.λ.) Ευνόητο είναι ότι το άθροισμα των σταθερών και μεταβλητών δαπανών ή το άθροισμα των χρηματικών και μη χρηματικών δαπανών αποτελούν αντίστοιχα τις συνολικές δαπάνες παραγωγής.

Τέλος έχουμε τις δαπάνες παραγωγής ανάλογα με τη φύση του συντελεστή.

-Δαπάνες εργασίας. Αυτές αναφέρονται στην αξία της εργασίας που χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία και περιλαμβάνουν την αμοιβή της ξένης εργασίας και την αξία της εργασίας των μελών της οικογένειας του γεωργού (ίδια εργασία)

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται επίσης και η εργασία που παρέχουν τα ζώα και μηχανήματα, ιδιόκτητα ή ξένα. Έτσι η κατηγορία αυτή μπορεί να διακριθεί σε τρεις υποκατηγορίες. Δαπάνες ανθρώπινης εργασίας, Δαπάνες ζωικής εργασίας και Δαπάνες εργασίας μηχανημάτων.

-Δαπάνες υλικών. Αναφέρονται στην αξία των υλικών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία και περιλαμβάνουν τόσο τη δαπάνη αγοράς των υλικών και εφοδίων που αγοράζονται, όσο και την αξία των υλικών και εφοδίων ίδιας παραγωγής (σπόροι, ζωοτροφές κ.τ.λ.)

-Δαπάνες κεφαλαίου. Αυτές περιλαμβάνουν τις επιβαρύνσεις του κεφαλαίου, δηλαδή :

- Δαπάνες τόκων. Αναφέρονται στους τόκους του μόνιμου και κυκλοφοριακού κεφαλαίου και περιλαμβάνουν τόσο τους τόκους που καταβάλλονται, όσο και την τεκμαρτή αμοιβή των ιδίων κεφαλαίων, που χρησιμοποιούνται στη παραγωγική διαδικασία.

- Δαπάνες ασφαλιστρών του γεωργικού κεφαλαίου και των προϊόντων .
- Δαπάνες συντήρησης και επισκευών . Περιλαμβάνουν τις δαπάνες συντήρησης και επισκευής του ιδιόκτητου μόνιμου κεφαλαίου.
- Αποσβέσεις . Περιλαμβάνουν τις αποσβέσεις του ιδιόκτητου μόνιμου κεφαλαίου.

-Λοιπές δαπάνες. Περιλαμβάνουν διάφορες δαπάνες, όπως φόρους, εισφορές, γενικά έξοδα κ.τ.λ.

Για τα προϊόντα των φυτικής παραγωγής (ετήσιων ή πολυετών) στοιχεία του κόστους αποτελούν:

-Η αξία των εφοδίων που αγοράζονται ή παράγονται στην γεωργική εκμετάλλευση (χημικά λιπάσματα, φυτοφάρμακα, κοπριά, σπόροι κ.τ.λ.)

-Η δαπάνη για αγορά υλικών, όπως είναι τα καύσιμα (πετρέλαιο , ηλεκτρικό ρεύμα κ.τ.λ.) των ιδιόκτητων μηχανημάτων και αντλητικών συγκροτημάτων .

-Η αμοιβή της εργασίας των ανθρώπων (ημερομίσθια), είτε πρόκειται για οικογενειακή εργασία είτε για ξένους εργάτες.

-Η εργασία των ζώων που χρησιμοποιούνται για οργώματα ή μεταφορές στη γεωργική εκμετάλλευση .

-Η δαπάνη χρησιμοποίησης ξένων γεωργικών και άλλων μηχανημάτων , μεταφορικών μέσων κ.τ.λ.

-Η δαπάνη συντήρησης και επισκευών των κτισμάτων ,μηχανημάτων και εργαλείων της γεωργικής εκμετάλλευσης.

-Οι αποσβέσεις των διάφορων μορφών κεφαλαίου (έγγειων βελτιώσεων , κτιρίων, εγκαταστάσεων μηχανημάτων , πολυετών φυτών κ.τ.λ.) Είναι ευνόητο ότι οι αποσβέσεις υπολογίζονται μόνο για το ιδιόκτητο μόνιμο κεφάλαιο, γιατί όταν το κεφάλαιο είναι ξένο, η τιμή που πληρώνουμε σε τρίτους (για ενοίκιο ή αμοιβή χρήσης) περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες του κεφαλαίου αυτού , μαζί με το κέρδος του ιδιοκτήτη. Για παράδειγμα: Όταν πληρώνουμε ένα ξένο τρακτέρ με 1000 δρχ . για να καλλιεργήσει 1 στέμμα του χωραφιού μας, μέσα στην τιμή αυτή περιλαμβάνονται όλες οι επιβαρύνσεις (καύσιμα, αποσβέσεις, τόκοι κ.τ.λ.) και το κέρδος του ιδιοκτήτη του

-Οι τόκοι των κεφαλαίων που απασχολούνται στη γεωργική εκμετάλλευση .

-Τα ενοίκια που πληρώνονται για την ξένη γη, τις κτιριακές εγκαταστάσεις κ.τ.λ. Σημειώνεται ότι το ενοίκιο που πληρώνεται για κάθε ξένο κεφάλαιο, είναι ουσιαστικά

η αμοιβή για τη χρήση του και , επομένως , ισοδυναμεί με τον τόκο του κεφαλαίου αυτού.

-Τα ασφάλιστρα κεφαλαίου και προϊόντος (πυρκαγιάς , χαλαζιού ατυχημάτων, προσωπικού κ.τ.λ.)

-Οι διάφοροι φόροι και εισφορές για τους συντελεστές παραγωγής και για τα προϊόντα, όπως είναι οι φόροι ακίνητης περιουσίας, τα αρδευτικά τέλη, τα εκθλιπτικά δικαιώματα λαδιού κ.τ.λ.

-Τα γενικά έξοδα, όπως είναι ο ηλεκτροφωτισμός , τα τηλεφωνικά , ο μισθός διευθυντή γεωπόνου σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις κ.τ.λ.

Για τα προϊόντα της κτηνοτροφικής παραγωγής στοιχεία του κόστους αποτελούν:

-Οι δαπάνες διατροφής των ζώων, δηλαδή η αξία όλων των ζωοτροφών που χορηγούνται στα ζώα (καρποί, σανοί, έτοιμα συμπυκνώματα κ.τ.λ.), ανεξάρτητα αν αγοράζονται ή παράγονται στην εκμετάλλευση.

-Η βοσκή των ζώων, που υπολογίζεται με βάση το ενοίκιο των βοσκοτόπων (πραγματικό ή τεκμαρτό).

-Η αξία των υλικών όπως στρωμή ζώων , κτηνιατρικά φάρμακα, εμβόλια τεχνητή γονιμοποίηση κ.τ.λ.

-Η αμοιβή της ανθρώπινης εργασίας, με μισθό ή ημερομίσθιο, ίδιας ή ξένης για την περιποίηση των ζώων (βοσκός , αρμεχτής, εργάτες).

-Η αμοιβή κτηνιάτρου.

-Η δαπάνη χρησιμοποίησης ξένων μηχανημάτων , εργαλείων και μεταφορικών μέσων.

-Το ενοίκιο που πληρώνεται για στάβλους αποθήκες και λοιπά κτηνοτροφικά κτίσματα.

-Οι αποσβέσεις των ιδιόκτητων κτιρίων, εγκαταστάσεων και ζώων.

-Οι τόκοι των κεφαλαίων που απασχολούνται στον κλάδο της κτηνοτροφίας.

-Τα ασφάλιστρα κεφαλαίου (κτιρίων , μηχανημάτων , ζώων κ.τ.λ.)

-Η δαπάνη συντήρησης και επισκευών των κτηνοτροφικών κτισμάτων, μηχανημάτων και εργαλείων.

-Οι φόροι και εισφορές που βαρύνουν τον κλάδο της κτηνοτροφίας, π.χ. φόροι για τη βόσκηση ζώων σε κοινοτικούς βοσκότοπους , φόρους προϊόντος .

-Η αναλογία των γενικών εξόδων που αντιστοιχούν στον κλάδο (έξοδα διεύθυνσης, ηλεκτροφωτισμός, τηλεφωνικά , ύδρευση κ.τ.λ.)

4.6.1.Υπολογισμός δαπάνης χρήσης εδάφους.

Το έδαφος ως συντελεστής παραγωγής, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία παραγωγής αγροτικών προϊόντων. Ο συντελεστής αυτός χρησιμοποιείται κατά τρόπο άμεσο για την παραγωγή φυτικών προϊόντων και , κατά τρόπο έμμεσο, για την παραγωγή ζωοκομικών προϊόντων. Για την παραγωγή φυτικών προϊόντων καλλιεργείται με μονοετείς ή πολυετείς φυτείες και παράγει τα αντίστοιχα προϊόντα, ενώ για την παραγωγή ζωοκομικών προϊόντων χρησιμοποιείται, είτε για βόσκηση της αυτοφυούς ή τεχνητής βλάστησης του, είτε για καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών.

Το έδαφος από εννοιολογικής και ετυμολογικής πλευράς έχει πολλές σημασίες. Στην προκειμένη περίπτωση, που αναφέρεται στην κοστολόγηση των αγροτικών αλιευτικών προϊόντων, προϊόντων, με το γενικό όρο «έδαφος», νοείται το μέρος εκείνο της επιφάνειας της γης, στο οποίο μπορεί να ασκηθεί η γεωργία για την παραγωγή φυτικών , ζωοκομικών δασικών και αλιευτικών προϊόντων. Ενώ με τον όρο «καλλιεργούμενη έκταση», νοείται εκείνο το μέρος του εδάφους, που καλλιεργείται για την παραγωγή ενός προϊόντος μέσα σε μία καλλιεργητική περίοδο, ή σπανιότερα δύο προϊόντων . Η «καλλιεργούμενη έκταση» , για την παραγωγή ενός προϊόντος αποτελεί την πιο συνηθισμένη μορφή εκμετάλλευσης του εδάφους και , κατά συνέπεια, είναι αυτή που στην παρούσα ενότητα θα μας απασχολήσει για τον υπολογισμό της δαπάνης χρήσης του εδάφους, ως συστατικό στοιχείο του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.

Το έδαφος εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό ανομοιογενές από περιοχή σε περιοχή, από εκμετάλλευση σε εκμετάλλευση και ακόμα, από αγροτεμάχιο σε αγροτεμάχιο μέσα στην ίδια την εκμετάλλευση. Η μεγάλη αυτή ανομοιογένεια οφείλεται σε ποιοτικές διαφορές γονιμότητας των διάφορων περιοχών ή και αγροτεμαχίων , σε κλιματολογικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν τις επιμέρους περιοχές , σε συνθήκες αρδευσιμότητας και ακόμα σε εδαφικές απαιτήσεις ορισμένων καλλιεργειών, π.χ. οι περισσότερες ποικιλίες ανατολικών καπνών προκειμένου να δώσουν προϊόν καλής ποιότητας απαιτούν εδάφη με μέτρια γονιμότητα, αλλά συγχρόνως να είναι εμπλουτισμένα με ορισμένα συστατικά . Τα εδάφη αυτά αν και είναι τις περισσότερες φορές μέτριας ή φτωχής γονιμότητας, ωστόσο όμως για την καλλιέργεια των ανατολικών καπνών θεωρούνται τα καλύτερα και για αυτό το ενοίκιό τους κυμαίνεται πολλές φορές σε ψηλά επίπεδα. Με βάση αυτά, αντιλαμβάνεται κανείς ότι το έδαφος

από τη φύση του, έτσι όπως παρουσιάζεται, είναι ένας πολύ ανομοιογενής συντελεστής παραγωγής και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να αποτελεί κύριο μέλημα του κάθε ερευνητή ή όσο γίνεται καλύτερη εκτίμηση του ενοικίου με το οποίο επιβαρύνεται το κόστος παραγωγής. Θα πρέπει ακόμα να αναφερθεί ότι κατά τον υπολογισμό του κόστους παραγωγής ενός προϊόντος μιας μόνιμης φυτείας (οπωρώνες, μηδική, φαρμακευτικά φυτά κ.τ.λ.) η επιβάρυνση του ακάλυπτου εδάφους (ενοίκιο εδάφους).

Από την ανάλυση αυτή φαίνεται ότι το στοιχείο με το οποίο το ακάλυπτο έδαφος επιβαρύνει το κόστος παραγωγής είναι το ενοίκιο του, όπως αυτό διαμορφώνεται ελεύθερα σε κάθε περιοχή από τις δυνάμεις της αγοράς (προσφορά και ζήτηση χωραφιών για ενοικίαση). Αυτό σημαίνει ότι για κάθε χωράφι στο οποίο καλλιεργείται το προϊόν του οποίου μελετάται το κόστος παραγωγής του, διαμορφώνεται ενδεχομένως και διαφορετικά ενοίκιο. Επομένως, όταν επιζητείται ο υπολογισμός του κόστους ενός προϊόντος, θα πρέπει για κάθε αγροτεμάχιο στο οποίο καλλιεργείται το προϊόν, να βρεθεί και το αντίστοιχο ενοίκιο του. Διαιρώντας το συνολικό ενοίκιο όλων των αγροτεμαχίων, της εκμετάλλευσης στην οποία καλλιεργείται το προϊόν, με το σύνολο των στρεμμάτων όλων των αγροτεμαχίων, βρίσκεται το μέσο ενοίκιο των αγρών της εκμετάλλευσης με το οποίο επιβαρύνεται το κόστος παραγωγής του προϊόντος. Συνήθως όμως στην πράξη, κατά την έρευνα υπολογισμού του κόστους παραγωγής ενός προϊόντος ως μέσο ενοίκιο εκμετάλλευσης παίρνεται το επικρατέστερο ενοίκιο της ευρύτερης περιοχής, αφού σε κάθε περιοχή και σε κάθε χωριό διαμορφώνεται κάθε χρόνο κάποιο ενοίκιο.

4.6.2. Υπολογισμός δαπάνης εργασίας.

Εργασία από γεωργοοικονομική θεώρηση καλείται η ανθρώπινη σωματική και πνευματική προσπάθεια, που καταβάλλεται κατά την παραγωγή αγροτικών προϊόντων.. Ως τέτοια σε κάθε εποχή, ανάλογα με την αγορά εργασίας (προσφορά και ζήτηση) και με τη φύση της (χειρωνακτική, πνευματική, μηχανική, εξειδικευμένη κ.τ.λ.) πρέπει να έχει κάποια αξία. Η αξία της εργασίας στην πράξη προσδιορίζεται από την αμοιβή της που ως μονάδα μέτρησης είναι το αγροτικό ημερομίσθιο ή ο αγροτικός μισθός. Στην πράξη δηλαδή, σε κάθε περιοχή και κάθε χρόνο, διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας οι τιμές των αγροτικών ημερομισθίων ή οι τιμές των αγροτικών μισθών. Τα ημερομίσθια και οι μισθοί είναι αυτά που

χρησιμοποιούνται κατά τον υπολογισμό του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.

Εκτός όμως από αυτά, για να μπορέσει ο αναγνώστης να συλλάβει καλύτερα την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων από την παροχή ανθρώπινης εργασίας, θα πρέπει κάπως διεξοδικότερα να περιγραφούν οι τρόποι αμοιβής της εργασίας στη γεωργία.

Οι τρόποι αμοιβής των έκτακτων ή εποχιακών εργατών, που συνηθέστερα απαντώνται στην πράξη, είναι κυρίως δύο. Κατά τον έναν, καταβάλλεται το ημερομίσθιο που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των ιδιοκτήτη και του εργάτη, ενώ κατά τον άλλον η αμοιβή κανονίζεται κατά αποκοπή, σύμφωνα με την απόδοση του εργαζόμενου. Το ημερομίσθιο αποτελείται, είτε αποκλειστικά από ένα ορισμένο χρηματικό ποσό που καταβάλλεται για εργασία διάρκειας 8 ή 9 ωρών, είτε περιλαμβάνει και φαγητό, είτε ακόμα και στέγη. Η αμοιβή, που καθορίζεται κατά κιλό προϊόντος, καταβάλλεται κυρίως για τη συλλογή ορισμένων προϊόντων (βαμβάκι κ.α.).

Ένας άλλος τρόπος αμοιβής της εργασίας είναι ο εργολαβικός. Στην περίπτωση αυτή όσοι διαθέτουν τα απαραίτητα γεωργικά μηχανήματα, συνήθως μεγάλης αξίας αναλαμβάνουν εργολαβικά την εκτέλεση ορισμένων γεωργικών εργασιών. Η αμοιβή, ανάλογα με τη φύση της εργασίας, καθορίζεται είτε σε χρήματα κατά στρέμμα ή κατά κιλό προϊόντος, είτε ακόμα σε είδος ως ποσοστό επί της παραγωγής. Ο τρόπος αυτός αμοιβής της εργασίας πρωτοεμφανίστηκε στο θερισμό των σιτηρών αργότερα στον αλωνισμό και θεραλωνισμό και σήμερα έχει γενικευθεί στην καλλιέργεια των αγρών, τη σπορά, τη λίπανση, την καταπολέμηση των ασθενειών, τη μηχανική συλλογή του βαμβακιού και των τεύτλων.

Τέλος, ένας άλλος τρόπος αμοιβής εργασίας, που η σημασία του όσο πάει και μειώνεται, είναι η ανταλλαγή εργασίας μεταξύ συγγενών ή συγχωριανών.

Για τα έκτακτα γεωργικά ημερομίσθια δεν προβλέπονται ειδικές επιβαρύνσεις για ασφαλιστικά δικαιώματα, αφού στην ύπαιθρο χώρα δεν ισχύει η υποχρεωτική ασφάλιση του ΙΚΑ. Μία άτυπη, αλλά ουσιαστική πολλές φορές επιβάρυνση, προέρχονται από τη συνήθεια των εργατών, κυρίως στην περίπτωση συγκομιδής της ελιάς και των φρούτων, να παίρνουν μετά το τέλος της εργασίας τους κάποια ποσότητα του προϊόντος που συγκομίστηκε, για οικογενειακή κατανάλωση. Μία τέτοια επιβάρυνση μερικές φορές φτάνει μέχρι το 15% του κόστους των ημερομισθίων.

Όλα αυτά αναφέρθηκαν , γιατί έτσι κάποιος μπορεί καλύτερα να αντιληφθεί όλες τις περιπτώσεις και όλα τα επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν τη δαπάνη της εργασίας κατά τον υπολογισμό του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.

Πρέπει επιπλέον να αναφερθεί, ότι η αξία της εργασίας των μελών μιας οικογένειας, που εργάζονται στην εκμετάλλευση τους για την παραγωγή αγροτικών προϊόντων , πρέπει να υπολογίζεται κατά προϊόν , σύμφωνα με την πραγματική καταβαλλόμενη εργασία κατά την παραγωγή του και σύμφωνα με τις τιμές των αγροτικών ημερομισθίων , όπως αυτά διαμορφώνονται στην ελεύθερη αγορά κατά κατηγορία ημερομισθίου.

Η διάκριση των ημερομισθίων σε διάφορες κατηγορίες (χειρωνακτικά , εξειδικευμένα, κλαδευτή, ζευγίτη, οδηγού ελκυστήρα κ.τ.λ.) κρίνεται απαραίτητη γιατί μονάχα έτσι διασφαλίζεται η σωστή και πραγματική επιβάρυνση του κόστους παραγωγής που συνεπάγεται η καταβολή ανθρώπινης εργασίας. Τονίζεται όμως ιδιαίτερα εδώ, ότι στην περίπτωση που η ανθρώπινη εργασία κατά την παραγωγή αγροτικών προϊόντων παρέχεται σαν μηχανική εργασία, (χειριστής γεωργικών αγροτικών μηχανημάτων) ή σαν ζευγίτης, τότε για το σωστό υπολογισμό της δαπάνης της ανθρώπινης εργασίας θα πρέπει την αξία της μηχανικής εργασίας ή την αξία της εργασίας του ζευγίτη να τη χωρίσουμε σε δύο μέρη. Το ένα να προσδιορίζει ακριβώς την αξία της ανθρώπινης εργασίας και το άλλο την αξία εργασίας του μηχανήματος ή του ζευγαριού των ζώων. Αν π.χ. κάποιος οργώνει ένα χωράφι με τον ελκυστήρα του και παίρνει ως αμοιβή 800 δρχ. πρέπει να τις επιμερίσουμε στον οδηγό και στον ελκυστήρα, (π.χ. 200 για τον οδηγό και 600 για τη χρήση του ελκυστήρα). Ο επιμερισμός αυτός είναι οπωσδήποτε αρκετά δύσκολος. Για να τον προσεγγίσουμε όμως κατά το δυνατόν ακριβέστερα, θα πρέπει κατά τους υπολογισμούς μας να λαμβάνουμε πάντοτε υπόψη τις τιμές των ημερομισθίων, όπως αυτά διαμορφώνονται στην ελεύθερη αγορά, μια και σε αυτή υπάρχουν σχεδόν πάντοτε διαμορφωμένα ημερομίσθια κατά κατηγορία εργασίας. Διευκρινίζεται ότι ο διαχωρισμός αυτός της μηχανικής εργασίας ή της εργασίας του ζευγίτη σε δύο μέρη δε γίνεται με σκοπό τον ακριβέστερο υπολογισμό του κόστους παραγωγής, αλλά για να προσδιοριστεί με περισσότερη ακρίβεια η συμμετοχή του κάθε συντελεστή παραγωγής στο συνολικό κόστος παραγωγής. Αυτό είναι αρκετά χρήσιμο κατά τη χάραξη της αγροτικής πολιτικής ή κατά την λήψη των μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μας, στην εσωτερική και διεθνή αγορά .

4.6.3.Υπολογισμός δαπάνης χρήσης έγγειων βελτιώσεων

Ως έγγεια βελτίωση ορίζεται γενικά κάθε έργο που γίνεται στο γεωργικό έδαφος και ενσωματώνεται για πάντα ή για πολλά χρόνια σε αυτό και σκοπό έχει την αύξηση ή τη βελτίωση των παραγωγικών ικανοτήτων του.

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό ορισμένες έγγειες βελτιώσεις, όπως π.χ. ο αναδασμός το κτηματολόγια, οι αναβαθμίδες κ.τ.λ. κατά την κοστολόγηση των αγροτικών προϊόντων θεωρούνται ως αναπόσπαστο μέρος του εδάφους και επομένως οι δαπάνες, με τις οποίες αυτές επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής, υπολογίζονται μέσα στο ενοίκιο του εδάφους.

Οι λοιπές έγγειες βελτιώσεις (διάφορα αρδευτικά έργα, περιφράξεις, γεωτρήσεις , πηγάδια, δεξαμενές, αναχώματα κ.τ.λ.) επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής με τα ετήσια έξοδά τους για απόσβεση, συντήρηση, ασφάλιση και τόκους. Τα έξοδα αυτά αφορούν έγγειες βελτιώσεις που είναι ιδιοκτησία της εκμετάλλευσης, για την οποία υπολογίζεται το κόστος παραγωγής. Στην περίπτωση όμως που μια εκμετάλλευση νοικιάζει υπηρεσίες έγγειων βελτιώσεων από τρίτες εκμεταλλεύσεις, τότε το κόστος παραγωγής επιβαρύνεται με την πραγματική αξία του ενοικίου τους.

4.6.4.Υπολογισμός δαπανών χρήσης γεωργικών κτισμάτων

Ως γεωργικά κτίσματα ορίζονται όλες οι κατηγορίες κτισμάτων , που εξυπηρετούν σκοπούς της γεωργικής παραγωγής. Διευκρινίζεται ότι ορισμένα κτίσματα το οποία εξυπηρετούν συγχρόνως ανάγκες γεωργικής παραγωγής και άλλες ανάγκες (π.χ. διαμονή των μελών της οικογένειας) θεωρούνται ως γεωργικά κτίσματα, κατά το μέρος που εξυπηρετούν γεωργικούς σκοπούς όπως κατοικίες , υπόστεγα, αποθήκες, ξηραντήρια , στάβλοι, βουστάσια , χοιροστάσια , ποιμνιοστάσια, πτηνοτροφεία , κουνελοτροφεία κ.τ.λ.

Τα γεωργικά κτίσματα επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής, με ετήσια έξοδα για απόσβεση, συντήρηση, ασφάλιση και τόκους. Εξυπακούεται ότι οι επιβαρύνσεις αυτές αφορούν σε χρήση γεωργικών κτισμάτων που είναι ιδιοκτησία της εκμετάλλευσης, για την οποία υπολογίζεται το κόστος παραγωγής. Στην περίπτωση όμως που κάποια γεωργική εκμετάλλευση νοικιάζει γεωργικά κτίσματα για τις ανάγκες της παραγωγής της, τότε το κόστος παραγωγής επιβαρύνεται με το ενοίκιο που καταβάλλει η εκμετάλλευση σε τρίτους.

Τονίζουμε ότι η επιβάρυνση του κόστους παραγωγής ενός προϊόντος, με δαπάνες για απόσβεση, συντήρηση, ασφάλιση και τόκους των γεωργικών κτισμάτων, θα πρέπει να προκύπτει ως αποτέλεσμα επιμερισμού των δαπανών της εκμετάλλευσης στην ερευνούμενη καλλιέργεια. Ο επιμερισμός αυτός γίνεται ανάλογα με το βαθμό ή το ποσοστό χρησιμοποίησης των διάφορων κατηγοριών γεωργικών κτισμάτων από τις διάφορες καλλιέργειες ή τις εκτροφές ζώων της εκμετάλλευσης.

4.6.5. Υπολογισμός δαπάνης χρήσης γεωργικών μηχανημάτων και εργαλείων.

Ως γεωργικά μηχανήματα ορίζονται όλες οι κατηγορίες μηχανημάτων και εργαλείων, που εξυπηρετούν σκοπούς γεωργικής παραγωγής (φυτική, ζωικής, δασικής, και αλιευτικής). Διευκρινίζεται ότι ορισμένα μηχανήματα, το οποία εξυπηρετούν συγχρόνως ανάγκες γεωργικής παραγωγής και άλλες ανάγκες (π.χ. το αγροτικό αυτοκίνητο), θα θεωρούνται ως γεωργικά μηχανήματα μόνο κατά το μέρος που εξυπηρετούν γεωργικούς σκοπούς.

Τα γεωργικά μηχανήματα και τα εργαλεία επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής με την ετήσια απόσβεση, συντήρηση, ασφάλιση και τόκους. Εξυπακούεται ότι οι επιβαρύνσεις αυτές αφορούν σε έξοδα γεωργικών μηχανημάτων, που είναι ιδιοκτησία της εκμετάλλευσης, για την οποία υπολογίζεται το κόστος παραγωγής. Στην περίπτωση όμως που κάποια γεωργική εκμετάλλευση πληρώνει μηχανική εργασία σε τρίτους για την εκτέλεση ορισμένων εργασιών (π.χ. όργωμα, θεριζοαλωνισμό, συλλογή βάμβακος κ.τ.λ.), τότε το κόστος παραγωγής επιβαρύνεται με ολόκληρη την πληρωμή αυτή, που καταβάλλει η εκμετάλλευση σε τρίτους. Διευκρινίζεται όμως, ότι η πληρωμή αυτή κατά την κοστολόγηση των αγροτικών προϊόντων θα πρέπει να χωρίζεται σε δύο μέρη: το ένα θα πρέπει να αντιστοιχεί σε ανθρώπινη εργασία (π.χ. χειριστές γεωργικών μηχανημάτων) και το άλλο σε εργασία μηχανημάτων (αμοιβή του ίδιου του μηχανήματος χωρίς το χειριστή). Γεωργικά μηχανήματα είναι τα εξής: ελκυστήρες διαξονικοί, ελκυστήρες μονοαξονικοί, σπαρτικά, φυτευτικά, ψεκαστικά, θεραλωνιστικά, χορτοκοπτικά, συλλεκτικά, μηχανήματα καλλιέργειας όπως φρέζα άροτρο κ.τ.λ., μηχανήματα μεταφορικά κ.α.) Αυτό κρίνεται απαραίτητο, γιατί, κατά την επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας του κόστους, ενδιαφέρει συγχρόνως να γνωρίζουμε μαζί με το κόστος παραγωγής και τις επιμέρους δαπάνες που συνθέτουν το κόστος παραγωγής (π.χ. δαπάνες για ενοίκιο γης, για ανθρώπινη εργασία, για εργασία μηχανημάτων κ.τ.λ.).

4.6.6. Υπολογισμός δαπάνης χρήσης ζωικού κεφαλαίου

Ως ζωικό κεφάλαιο θεωρούνται όλα τα είδη ζώων που συναντάμε στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπως (αγελάδες, κατσίκες, πρόβατα , γουρούνια , κότες, κουνέλια , μέλισσες κ.τ.λ.) και σκοπό έχουν την παραγωγή ζωοκομικών προϊόντων ή την αναπαραγωγή ζώων ή την προσφορά εργασίας όπως (βόδια , αγελάδες άλογα όνοι κ.τ.λ.). Με βάση τον ορισμό αυτό , τα ζώα που συνθέτουν το ζωικό κεφάλαιο της εκμετάλλευσης αποτελούν απόθεμα κεφαλαίου για την εκμετάλλευση ενώ τα μικρά νεογέννητα ζώα της εκμετάλλευσης καθώς και όλα τα ζώα , που βρίσκονται υπό πάχυνση με σκοπό να διατεθούν στην αγορά ως κρέας , αποτελούν κυκλοφοριακό κεφάλαιο. Ο διαχωρισμός αυτός των ζώων στις κατηγορίες αυτές είναι απαραίτητος κατά την κοστολόγηση αγροτικών προϊόντων , καθώς και άλλες ανάγκες (π.χ. μεταφορά καυσόξυλων και άλλων εξωγεωργικών αγαθών), συμμετέχουν στο κόστος παραγωγής κατά το μέρος που εξυπηρετούν καθαρά γεωργικούς σκοπούς.

Το ζωικό κεφάλαιο επιβαρύνει το κόστος παραγωγής με την ετήσια απόσβεση, συντήρηση (π.χ. φάρμακα), ασφάλιση και τόκους. Εξυπακούεται ότι οι επιβαρύνσεις αυτές αφορούν έξοδα του ζωικού κεφαλαίου που είναι ιδιοκτησία της εκμετάλλευσης, για την οποία υπολογίζεται το κόστος παραγωγής. Στην περίπτωση όμως που κάποια γεωργική εκμετάλλευση πληρώνει αμοιβή για ζωική εργασία για την εκτέλεση ορισμένων εργασιών (π.χ. όργωμα, αυλάκωμα, κ.τ.λ.) τότε το κόστος παραγωγής επιβαρύνεται με ολόκληρη την πληρωμή αυτή, που καταβάλλει η εκμετάλλευση σε τρίτους. Διευκρινίζεται όμως, πως η πληρωμή αυτή κατά την κοστολόγηση των αγροτικών προϊόντων θα πρέπει να διασπάται σε δύο μέρη : το ένα αντιστοιχεί στην καταβαλλόμενη ανθρώπινη εργασία του ζευγίτη και το άλλο στην καταβαλλόμενη εργασία αυτών των ίδιων των ζώων . Αυτό κρίνεται απαραίτητο, γιατί έτσι παρέχεται όλο το στατιστικό υλικό για μια ολοκληρωμένη και σωστή παρουσίαση των επιμέρους δαπανών –κατά συντελεστή παραγωγής – που συνθέτουν το κόστος παραγωγής.

4.6.7. Υπολογισμός δαπάνης χρήσης μόνιμων και μη μόνιμων φυτειών

Μόνιμες και μη μόνιμες φυτείες καλούνται οι καλλιέργειες που καταλαμβάνουν μία έκταση γεωργικής γης και παραμένουν σε παραγωγική διαδικασία επί πολλά χρόνια (περισσότερα του ενός). Τέτοιες φυτείες είναι όλες οι δενδρώδεις καλλιέργειες (π.χ. πορτοκαλεώνες, ελαιώνες, ροδακινενώνες κ.α.) οι καλλιέργειες της μηδικής, πολλές ανθοκομικές καλλιέργειες (π.χ. τριανταφυλλιά, γαριφαλιά), η καλλιέργεια του

αμπελιού κ.τ.λ. Από τον ορισμό αυτό φαίνεται ότι οι καλλιέργειες αυτές αποτελούν επενδυμένο κεφάλαιο για την εκμετάλλευση , το οποίο στη γεωργοοικονομική γλώσσα λέγεται φυτικό κεφάλαιο.

Το φυτικό κεφάλαιο επιβαρύνει το κόστος παραγωγής με την ετήσια απόσβεση, ασφάλιση και τους τόκους.

4.6.8. Υπολογισμός δαπάνης χρήσης υλικών

Ως υλικά θεωρούνται όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για την παραγωγή αγροτικών προϊόντων και είναι πλήρως αναλώσιμα μέσα στο παραγωγικό έτος της καλλιέργειας ή της εκτροφής ζώων. Τα υλικά δηλαδή είναι πλήρως αναλώσιμα και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερες από μία φορές. Κατά συνέπεια, το κόστος παραγωγής των προϊόντων επιβαρύνεται με ολόκληρη την αξία των υλικών.

Επειδή δε αυτά είναι μιας χρήσης , δεν έχουν αποσβεστέα αξία και κατά συνέπεια δεν υπολογίζεται απόσβεση. Τα σπουδαιότερα υλικά , που χρησιμοποιούνται στη γεωργική παραγωγή, είναι τα λιπάσματα , τα φάρμακα , οι σπόροι, οι ζωοτροφές κ.α.

4.6.9. Υπολογισμός τόκου κυκλοφοριακού κεφαλαίου

Κυκλοφοριακό κεφάλαιο είναι αυτό που ξοδεύεται μια φορά κι έξω, κατά τη διάρκεια μιας παραγωγικής περιόδου ενός ή πολλών προϊόντων . Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό το κυκλοφοριακό κεφάλαιο αποτελείται από :

A) Τα υλικά . Όπως είναι τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα και ζωοφάρμακα, οι ζωοτροφές, οι σπόροι, τα εφόδια γραφείου και άλλα υλικά που καταναλώνονται μια φορά και έξω.

B) Τα παχυνόμενα ζώα. Όπως είναι τα μοσχάρια , τα χοιρίδια, τα κοτόπουλα, τα αρνιά κ.τ.λ.

Γ) Τα μετρητά που βρίσκονται στο ταμείο της εκμετάλλευσης.

Δ) Τα προϊόντα που βρίσκονται στην αποθήκη της εκμετάλλευσης και μπορούν ανά πάσα στιγμή να πωληθούν στην αγορά ή να καταναλωθούν από την ίδια την εκμετάλλευση .

Κατά την κοστολόγηση των αγροτικών προϊόντων το κυκλοφοριακό κεφάλαιο επιβαρύνει το κόστος παραγωγής του με τους τόκους :

1) Του κεφαλαίου για την αμοιβή της εργασίας των μελών της οικογένειας.

2) Του κεφαλαίου της αγοραζόμενης εργασίας (ανθρώπων, ζώων και μηχανημάτων).

3) Των πραγματικών ασφάλιστρων της τρέχουσας περιόδου, τα οποία πληρώνει η εκμετάλλευση .

4) Του κεφαλαίου των υλικών (λιπάσματα, φάρμακα, σπόροι, καύσιμα, λιπαντικά, ζωοτροφές κ.τ.λ. υλικά).

5) Των ετησίων επιβαρύνσεων για συντήρηση.

4.6.10. Υπολογισμός λοιπών δαπανών.

Ο υπολογισμός των δαπανών αυτών γίνεται σε ειδικό πίνακα, που περιλαμβάνει δαπάνες όπως (αρδευτικά τέλη , πρόσθετα ασφάλιστρα, δαπάνη για αγορά ζώων κ.α.).

Εξυπακούεται ότι οι δαπάνες αυτές αφορούν σε πραγματικές δαπάνες τις οποίες η εκμετάλλευση καταβάλλει για την παραγωγή των προϊόντων της.

4.6.11. Υπολογισμός φόρου πώλησης προϊόντων

Φόρος πώλησης καλείται η επιβάρυνση που υφίσταται ο παραγωγός κατά την πώληση του προϊόντος με την κοπή ειδικού τιμολογίου από τον έμπορο που αγοράζει το προϊόν . Ο φόρος αυτός δεν είναι ίδιος για όλα τα προϊόντα . Ο φόρος αυτός δεν αποτελεί στοιχείο του κόστους παραγωγής . Πρέπει όμως να γίνει γνωστός στον αναγνώστη για να γνωρίζει με ποια τιμή πρέπει να συγκρίνει το κόστος παραγωγής.

Το σωστό είναι να γίνεται σύγκριση του κόστους παραγωγής προς την τιμή παραγωγού, η οποία τόσο αυτή, όσο και το κόστος παραγωγής πρέπει να απαλλάσσονται από τον φόρο πώλησης.

5. Παράδειγμα κόστους και οικονομικού αποτελέσματος παραγωγής Οινοστάφυλων.

Τα στοιχεία του πίνακα 21 δείχνουν ότι ο δείκτης της ολικής παραγωγικότητας και το επιχειρηματικό αποτέλεσμα ήταν αρνητικά καθόλα τα έτη στη παραγωγή οινοστάφυλων. Το οικογενειακό εισόδημα, διαμορφώθηκε επίσης, σε χαμηλά επίπεδα πράγμα που σημαίνει ότι υπό τις υφιστάμενες παραγωγικές και οικονομικές συνθήκες ο κλάδος αυτός είναι προβληματικός και αποθαρρυντικός για περαιτέρω ανάπτυξη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο πίνακα αναφέρονται σε σχετικά καλά οργανωμένους αμπελώνες (μέση στρεμματική απόδοση περίπου 1300 kg/στρέμμα). Πράγμα που σημαίνει ότι αυτά θα ήταν ακόμα χειρότερα

αν συνεξετάζονταν και τα οικονομικά αποτελέσματα καθυστερημένων αμπελώνων που υπάρχουν σε πολλά χωριά μας.

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές εύλογα αναφέρονται τα ερωτήματα:

Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στη διαμόρφωση της κατάστασης αυτής; Υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης την ; Αν ναι ποιες είναι ;

Όσον αφορά τους παράγοντες που πιστεύεται ότι ευθύνονται για τα όχι καλά οικονομικά αποτελέσματα αναφέρονται οι εξής:

1)Πάρα πολλές αμπελοφυτείες είναι μεγάλης ηλικίας οι οποίες οικονομικά έχουν αποσβεστεί πριν από πολλά χρόνια.

2)Σε πολλές αμπελοφυτείες υπάρχουν πολλά κενά από πλευράς κανονικού αριθμού πρέμων ανά στρέμμα.

3)Η τεχνική με την οποία εξασκείται η αμπελοκαλλιέργεια είναι σε πολλές περιπτώσεις αναχρονιστική με αποτέλεσμα να επιτυγχάνονται χαμηλές στρεμματικές αποδόσεις.

4)Σε πολλούς αμπελώνες υφίσταται έντονο πρόβλημα αναδιάρθρωσης ποικιλιών.

5)Εξαιτίας των πληθωριστικών φαινομένων που παρατηρούνται έντονα τα τελευταία χρόνια οι αμπελοφυτείες και γενικά οι μόνιμες φυτείες πήραν τέτοια αξία που θεωρείται οικονομικά πολύ μεγάλη. Και αυτό γιατί η μεγάλη αξία του φυτικού κεφαλαίου επιβαρύνει υπέρμετρα τα οικονομικά προβλήματα με υψηλούς τόκους και αποσβέσεις.

6)Εξαιτίας των ανταγωνιστικών τάσεων και της μεγάλης τους προσφοράς που επικρατούν στη διεθνή αγορά.

Μετά την επισήμανση των λόγων αυτών, η βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων της αμπελοκαλλιέργειας πιστεύεται πως θα μπορούσε να γίνει, εφόσον καταβαλλόταν συντονισμένη προσπάθεια από όλους τους αρμόδιους φορείς .

Εκείνο που πρώτα από όλα πρέπει να γίνει, είναι η εκρίζωση όλων των αναχρονιστικών αμπελώνων και η αντικατάστασής τους είτε από σύγχρονους αμπελώνες, στο βαθμό , βέβαια που η αγορά των αμπελουργικών προϊόντων το επιτρέπει, είτε από άλλες καλλιέργειες.

Εξάλλου, με βάση την εμπειρία που μέχρι τώρα αποκτήθηκε, παράλληλα με την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας φαίνεται πως θα μπορούσε να αναπτυχθεί και η συνεταιριστική δραστηριότητα. Ιδιαίτερα επισημαίνεται πως η ανάπτυξη των συνεταιριστικών αμπελώνων, φαίνεται πως θα μπορούσε να αξιοποιηθεί κατά τον καλύτερο τρόπο τους ακόλουθους παράγοντες:

- 1) Τον απαιτούμενο μηχανικό και κτιριακό εξοπλισμό
- 2) Τους υδάτινους πόρους που τυχαίνει να είναι λιγοστοί σε πολλές αμπελουργικές περιοχές με την εγκατάσταση της στάγδην άρδευσης.
- 3) Την επιβοήθηση της ανάπτυξης μεταποιητικών συνεταιριστικών μονάδων οινοποίησης .
- 4) Τη διευκόλυνση της ανάπτυξης της συνεταιριστικής εμπορίας.
- 5) Την εξοικονόμηση χρηματικών πόρων από πολλές κοινότητες με την αξιοποίηση κοινοτικών εκτάσεων, που σήμερα σε πολλές περιπτώσεις παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητες.

Παρόλο που οι παράγοντες αυτοί φαίνεται πως είναι αρκετά σημαντικοί, ο βαθμός επιτυχίας τέτοιων οικονομικών δραστηριοτήτων εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, που έχουν σχέση με τη μορφή ανάπτυξης του συνεταιρισμού . Ως τέτοιοι επισημαίνονται οι εξής:

- 1) Ο τρόπος παροχής της απαιτούμενης ανθρώπινης εργασίας
- 2) Η εγκυρότητα της παροχής εργασίας
- 3) Η ποιότητα της εργασίας
- 4) Η απόδοση της εργασίας
- 5) Τα σχετικώς πολλά κενά σε πρέμνα του αμπελώνα

6) Οι περιοριστικοί παράγοντες που συνεπάγεται το θεσμικό τους πλαίσιο.

Με δεδομένο, λοιπόν το καθεστώς αυτό και έχοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα της ελληνικής γεωργίας, φαίνεται πως ο καλύτερος τρόπος οργάνωσης της παραγωγής αμπελοκομικών προϊόντων θα ήταν εκείνος που θα αξιοποιούσε όσο γίνεται περισσότερο τα πλεονεκτήματα του μεγάλου και συνεχούς αμπελώνα από τη μία μεριά και θα περιόριζε στο ελάχιστο τα μειονεκτήματα της συλλογικής δραστηριότητας από την άλλη. Με βάση αυτά, προτείνεται όπως η συλλογική δραστηριότητα στην περίπτωση της αμπελοκαλλιέργειας οργανωθεί υπό την εξής μορφή:

Αφού επιλεγεί η έκταση στην οποία θα εγκατασταθεί ο αμπελώνας σύμφωνα με όσο γίνεται περισσότερο τις εδαφο-κλιματολογικές και τις τεχνικο-οικονομικές προδιαγραφές, στη συνέχεια η εγκατάσταση, η αγορά του απαραίτητου μηχανικού εξοπλισμού , η κατασκευή των κτιρίων, η εγκατάσταση της στάγδην άρδευσης κ.λ.π. να γίνουν με δαπάνες που θα βαρύνουν τα μέλη ανάλογα με την έκταση που θα συμμετάσχουν στη κοινή αυτή προσπάθεια. Η παροχή της εργασίας, που αφορά χρησιμοποίηση μηχανημάτων θα γίνεται από ημιμόνιμο προσωπικό , ενώ η παροχή

χειρωνακτικής εργασίας που αφορά καλλιεργητικές φροντίδες (κορφολογήματα, δεσίματα, τρυγητός κ.λ.π.) να γίνεται από τα ίδια τα μέλη. Επιπλέον , η μεν κυριότητα και η κατοχή του κάθε μεριδίου να μείνει στα χέρια των παραγωγών, η δε απόδοση λογαριασμού να γίνεται εκκαθαριστικά από το συνεταιρισμό ανάλογα με την παραγωγή του τμήματος του κάθε μέλους.

5.1.Κόστος και οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής Κορινθιακής σταφίδας

Τα στοιχεία του πίνακα 22 δείχνουν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής Κορινθιακής σταφίδας διαμορφώθηκαν γενικά σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας διαμορφώθηκε κατά το έτος 1989 στο 0,87 δηλαδή ήταν μικρότερος της μονάδας και το επιχειρηματικό αποτέλεσμα στις 12.700 δραχμές ανά στρέμμα. Το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα επίσης διαμορφώθηκε σε χαμηλά επίπεδα (64.000δρχ. /στρέμμα) πράγμα που δεν παρέχει την δυνατότητα σε μία γεωργική οικογένεια που ασκεί αποκλειστικά την δραστηριότητα αυτή να εξασφαλίζει ικανοποιητικό οικογενειακό εισόδημα.

Από την εξέταση επίσης της εξέλιξης της ζήτησης της σταφίδας αυτής στη διεθνή αγορά συνεπάγεται ότι οι προοπτικές της δεν είναι ενθαρρυντικές και ότι διαγράφονται τάσεις συρρίκνωσης της.

Κατά συνέπεια η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του προϊόντος της σταφίδας καθώς και του οικογενειακού εισοδήματος των σταφιδοπαραγωγών πρέπει κυρίως να επιδιωχθούν με την επίλυση των δομικών και τεχνικών προβλημάτων που διακρίνουν πολλές σταφιδοαμπελοφυτείες μας. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με την κατάρτιση και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος. Με το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει μεταξύ των άλλων να αντιμετωπιστούν τα εξής βασικά ζητήματα:

- 1) Ο καθορισμός της παραγωγής στα επίπεδα των δυνατοτήτων διάθεσης
- 2) Ο καθορισμός ζωνών καλλιέργειας.
- 3) Ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων φυτειών.
- 4) Η εγκατάσταση νέων φυτειών σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές
- 5) Η κατάρτιση αμπελουργικού μητρώου.
- 6) Η ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων εμπορίας και διακίνησης του προϊόντος
- 7) Η εφαρμογή προγράμματος επαγγελματικής εκπαίδευσης όλων όσων ασχολούνται με την παραγωγή, την μεταποίηση και εμπορία του προϊόντος.

5.2. Κόστος και οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής σταφίδας Σουλτανίνας

Τα στοιχεία του πίνακα 23 δείχνουν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής σουλτανίνας ήταν αρνητικά σε όλα τα έτη. Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας διαμορφώθηκε σε επίπεδα σαφώς μικρότερα της μονάδας και το επιχειρηματικό αποτέλεσμα ήταν αρνητικό. Το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα αν και διαμορφώθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο της Κορινθιακής σταφίδας (97.000 έναντι 64.000 δρχ. /στρέμμα) είναι όμως μικρό για δενδροκομική καλλιέργεια.

Κατά συνέπεια υπάρχει ανάγκη λήψης σειράς μέτρων με σκοπό την εξυγίανση των οικονομικών αποτελεσμάτων μιας και ο κλάδος αυτός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αγροτική μας οικονομία και ιδιαίτερα στην οικονομία πολλών περιοχών της Κρήτης. Τα μέτρα αυτά κατά τη γνώμη μας πρέπει να είναι ανάλογα προς αυτά που αναφέρθηκαν στην ενότητα της Κορινθιακής σταφίδας.

5.3. Κόστος και οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών

Τα στοιχεία του πίνακα 24 δείχνουν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών ήταν θετικά σε όλα τα έτη . Ο κλάδος αυτός είναι βιώσιμος και ενδείκνυται τόσο για οικογενειακή όσο και επιχειρηματική εκμετάλλευση, κατά συνέπεια αυτός μαζί με ορισμένους άλλους κλάδους πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για τη περαιτέρω ανάπτυξη της γεωργίας μας. Αυτό όμως σε καμία περίπτωση σημαίνει ότι ο κλάδος αυτός είναι σύγχρονος και δεν αντιμετωπίζει προβλήματα . Απεναντίας, πολλά ακόμη πρέπει να γίνουν, αφού υπάρχουν ένα σωρό άλυτα προβλήματα διάθεσης του τελικού προϊόντος. Η αντιμετώπιση τους κατά τη γνώμη μας πρέπει να γίνει με τη λήψη μέτρων ανάλογων προς αυτά που αναφέρθηκαν στις ενότητες της Κορινθιακής σταφίδας και των οινοστάφυλων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Μελέτες Αγροτικής οικονομίας (Ν. Ζιώγα, Δ. Ντελής, Κ. Σχορτσανίτης) Αθήνα 1992
- 2) Σημειώσεις Φορολογικής Λογιστικής (Καστρινός Στρατής) Ηράκλειο 2002

.

